NUTA BULLETIN

OFFICIAL JOURNAL OF NAGPUR UNIVERSITY TEACHERS' ASSOCIATION

Regd. No. MAHBIL/2001/4448 : Postal Registration No. ATI/RNP/078/2015-2017

YEAR : 40) 1st November 2015 (No. of Pages 16) (No : 11

MINUTES

of the General Body Meeting of NAGPUR UNIVERSITY TEACHERS'ASSOCIATION held at 12.00 noon on *SUNDAY, the 11 th October, 2015 at* Bharatiya Mahavidyalaya, Rajapeth, Amravati

General Body of Nagpur University Teachers' Association met at 12.00 noon on Sunday, the 11th October, 2015 at Bharatiya Mahavidyalaya, Rajapeth, Amravati Prof. P. B. Raghuwanshi President was in the chair. The membership numbers of the members present at the meeting are as follows :-

0044, 0048, 0058, 0139, 0142, 0152, 0247, 0248, 0249, 0269, 0370, 0389, 0432, 0433, 0763, 0952, 1038, 1122, 1161, 1177, 1200, 1213, 1217, 1260, 1264, 1265, 1383, 1423, 1636, 1792, 1861, 1908, 1948, 2010, 2038, 2108, 2120, 2138, 2148, 2149, 2157, 2316, 2335, 2336, 2352, 2362, 2370, 2375, 2414, 2427, 2439, 2499, 2528, 2575, 2581, 2606, 2620, 2668, 2810, 2817, 2881, 2977, 2994, 3006, 3018, 3145, 3257, 3294, 3297, 3299, 3300, 3306, 3309, 3341, 3354, 3388, 3391, 3432, 3433, 3434, 3435, 3449, 3451, 3457, 3469, 3471, 3495, 3506, 3507, 3508, 3519, 3520, 3523, 3524, 3527, 3538, 3550, 3594, 3612, 3621, 3659, 3665, 3691, 3706, 3750, 3797, 3835, 3851, 3852, 3864, 3865, 3925, 3941, 3975, 4019, 4020, 4054, 4076, 4087, 4097, 4120, 4135, 4172, 4189, 4191, 4198, 4336, 4346, 4364, 4381, 4411, 4416, 4488, 4492, 4498, 4499, 4500, 4637, 4743, 4795, 4857, 4859, 4864, 4865, 4868, 4876, 4878, 4885, 4888, 4953, 4954, 4981, 4982, 5013, 5032, 5049, 5161, 5177, 5193, 5202, 5214, 5215, 5224, 5260, 5277, 5284, 5289, 5298, 5370, 5406, 5421, 5478

Signed sheets of papers recording the attendance are included on pages 42 to 49 of and will form part of, the "BOOK OF ATTENDANCE" of General Body meetings.

Agenda of the General Body meeting was circulated on page 125 of 2015 NUTA Bulletin.

ITEM NO. 656 :
CONFIRMATION OF MINUTES :

CONFIRMED the minutes of the General Body meeting of Nagpur University Teachers' Association held at 12.00 noon on Sunday, the 15th March, 2015 at Yeshwant Mahavidyalaya, Seloo Dist.Wardha

Notes :- *(1) Copy of the minutes was Circulated on pages 45 to 48 of 2015 NUTA Bulletin.*

(2) Corrections, if any, were invited in the copy of the Minutes of the General Body Meeting of Nagpur University Teachers'Association held at 12.00 noon on Sunday, the 15th March, 2015 at Yeshwant Mahavidyalaya, Seloo Dist.Wardha vide No.CIM/39 Dated 1st April, 2015 published on page 53 of 2015 NUTA Bulletin. No correction was received.

विषय क्रमांक ६५६ (1)
श्री.दादासाहेब गवई यांच्या दुःखद निधनाबद्दल शोकप्रस्ताव

स्मृतिशेष मा.श्री.दादासाहेब गवई यांच्या दुःखद निधनाबद्दल प्रा.सतेश्वर मोरे यांनी मांडलेला पुढील शोकप्रस्ताव **संमत करण्यात आला** :-

भारतीय राजकारणात वंचितांच्या दुःखाला केंद्रवर्ती ठेवून सत्तेला त्यांच्या दुःखाची दखल घेण्यास भाग पाडणारे निष्णात संसदपटू, बिहार, सिक्कीम आणि केरळचे राज्यपाल, कुशल प्रशासक, महाराष्ट्राच्या वरिष्ठ सदनात उपसभापती, सभापती आणि विरोधी पक्षनेता म्हणून सतत तीस वर्ष वेगवेगळ्या जबाबदाऱ्या पार पाडणारे सुज्ञ राजकारणी, आंबेडकरी विचाराने प्रेरित झालेले कर्ते विचारवंत/लेखक आणि लोकनेते दादासाहेब उपाख्य रा.सु.गवई यांचे दिनांक २५ जुलै, २०१५ रोजी दुःखद निधन झाले. त्यांच्या निधनाने केवळ महाराष्ट्रातील नव्हे तर देशातील वंचितांचा कैवारी आणि लोकनिष्ठ संविधानिक भूमिका घेऊन राजकारणात स्वकर्तृत्वाने स्वतःचे अढळ स्थान निर्माण करणारा धुरंधर राजकारणी काळाच्या पडद्याआड गेला आहे. यामुळे केवळ वंचित समूहच नव्हे तर या देशाला जगाच्या नकाशात सन्मानाचे स्थान मिळवून देण्यासाठी धडपडणाऱ्या एका द्रष्ट्या नेतृत्वाला हा देश मुकला आहे.

दादासाहेबांना लाभलेल्या वयाच्या ८६ वर्षामध्ये त्यांच्या महाविद्यालयीन जीवनातच त्यांना सामाजिक समज आल्यापासून त्यांनी सामाजिक कार्याला सुरुवात केली. आंबेडकरी विचाराने भारावलेल्या या व्यक्तित्वाने समाजाच्या आणि देशाच्या उन्नतीचा संविधानिक मार्ग प्रमाण मानून राजकीय क्षेत्रात प्रवेश केला. राजकारणात विचार आणि व्यवहार यांचे सख्य ठेवणे कठीण असते तरीही, विचाराशी प्रतारणा न करता अत्यंत सकारात्मक आणि संतुलित अशी सांसदीय भूमिका त्यांनी या देशाच्या राजकारणात बजावली. त्यामुळेच त्यांच्या राजकीय जीवनात विविध राजकीय भूमिका आणि विचार असलेल्यांशी त्यांचे मैत्रीचे नाते निर्माण झाले. माणसाला कधीच त्यांनी विरोधक मानले नाही, तर माणसाचा तिरस्कार करणाऱ्या देशविघातक विचाराला आणि प्रवृत्तीला ते सातत्याने कठोरपणे विरोध करीत होते. डॉ.बाबासाहेब आंबेडकरांना अपेक्षित समताधिष्ठित समाजव्यवस्था निर्मितीची सुसूत्र प्रक्रिया अधिक गतिमान करणे हाच त्यांच्या आयुष्याचा ध्यास होता. म्हणूनच राजकारणासोबतच शिक्षण, समाज, संस्कृती, क्रीडा आणि साहित्याच्या क्षेत्रातही ते तेवढ्याच समर्थपणे वावरत होते. बुद्धधम्माचे उपासक म्हणून त्यांनी उभारलेल्या नागपूर येथील दीक्षाभूमीला आज जागतिक पातळीवर अत्यंत सन्मानाने गौरविल्या जाते.

राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय पातळीवर अनेक सन्मानजनक पदांना विभूषित करणारे आणि तेवढ्याच महत्त्वाच्या पुरस्काराने गौरवान्वित झालेल्या, महाराष्ट्रातील रोजगार हमी योजना जी आज राष्ट्रीय पातळीवर मनरेगा म्हणून स्वीकारल्या गेली त्या योजनेचा प्रस्ताव महाराष्ट्र सरकारला देणाऱ्या, अनुसूचित जाती-जमाती आणि भटक्या विमुक्तांना मुख्य प्रवाहात सहभागी होण्यासाठी त्यांच्या आरक्षणाचे सातत्याने रक्षण करणाऱ्या, भारतातल्या अनुसूचित जाती-जमातीच्या सर्व पक्षातील प्रतिनिधींना एकत्र करून त्यांचा एक वेगळा स्वतंत्र फोरम स्थापन करून वंचितांच्या न्याय्य हक्कांची सांसदीय लढाई लढणाऱ्या, संसदेत एका ओळीच्या भाषणाचाही किती प्रभाव पडू शकतो याचा प्रत्यय देणाऱ्या आणि मुख्य म्हणजे अमरावती विद्यापीठाची गरज लक्षात घेऊन त्याच्या निर्मितीत मुख्य सहभाग असणाऱ्या एका दूरदर्शी नेतृत्वाला आणि देशहिताची व्यापक जाण असणाऱ्या अमरावतीच्या या प्रज्ञावंत सुपुत्राला आपण मुकलो आहोत, त्यांच्या दुःखद निधनाबद्दल ही सभा तीव्र शोकसंवेदना व्यक्त करीत आहे.

विषय क्रमांक ६५६ (2)
श्री.अण्णासाहेब वैद्य यांच्या दुःखद निधनाबद्दल शोकप्रस्ताव

श्री.अण्णासाहेब वैद्य यांच्या दुःखद निधनाबद्दल प्रा.डॉ.संगिता देशमुख यांनी मांडलेला पुढील शोकप्रस्ताव **संमत करण्यात आला** :-

३ नोव्हेंबर, २०१४ रोजी श्री.अण्णासाहेब वैद्य यांचे दुःखद निधन झाले. २९ वर्षे अमरावतीच्या भारतीय महाविद्यालयाचे प्राचार्य पद भूषविलेल्या अण्णासाहेबांचा भारतीय विद्यामंदिर या संस्थेच्या उभारणीत सिंहाचा वाटा होता. विद्यामंदिराच्या स्थापनेनंतरच्या काळात संस्थेचे सरचिटणीस आणि तद्नंतर अध्यक्ष म्हणून अण्णासाहेबांची कारकीर्द अविस्मरणीय राहिली. 'नुटा' या संघटनेच्या बांधणीत अण्णासाहेबांचा मोलाचा सहभाग होता. त्याकाळात 'नुटा'च्या बहुतांश बैठकी या भारतीय महाविद्यालयाच्या सभागृहातच संपन्न होत असत. अमरावती विद्यापीठाच्या विविध समित्यांवर अण्णासाहेबांनी काम केले व स्वतःच्या कार्याचा एक वेगळा ठसा निर्माण केला. उत्तम प्रशासक, अर्थशास्त्राचे गाढे अभ्यासक,

उत्कृष्ट वक्ता आणि लेखक असणाऱ्या अण्णासाहेबांच्या जाण्यामुळे त्यांचे कुटुंबीय, भारतीय विद्यामंदिर ही संस्था आणि त्यांच्या मित्रपरिवारामध्ये खरोखरच मोठी पोकळी निर्माण झाली आहे. अशा या अष्टपैलू व्यक्तिमत्वाच्या दुःखद निधनाबद्दल ही सभा तीव्र शोकसंवेदना व्यक्त करीत आहे.

विषय क्रमांक ६७६ (3)
डॉ.अरविंद बारहाते यांच्या दुःखद निधनाबद्दल शोकप्रस्ताव

डॉ.अरविंद बारहाते यांच्या दुःखद निधनाबद्दल डॉ.अनिल ढगे यांनी मांडलेला पुढील शोकप्रस्ताव **संमत करण्यात आला :-**

'नुटा' चे माजी सचिव डॉ.अरविंद बारहाते यांचे दिनांक २१ मे, २०१५ रोजी दुःखद निधन झाले. सन १९७२-७३ ते सन १९९२-९३ पर्यंत जवळजवळ २० वर्षे 'नुटा' चे सचिव म्हणून त्यांनी अत्यंत प्रभावी कामगिरी पार पाडली. सचिवपदाच्या कार्यकाळात डॉ.अरविंद बारहाते यांनी 'नुटा' चे तत्कालीन अध्यक्ष प्रा.बी.टी.देशमुख यांचेसोबत प्राध्यापकांच्या अनेक लढ्यांचे यशस्वी नेतृत्व केले. ते महाराष्ट्र प्राध्यापक महासंघाचे संस्थापक सदस्य होते व महासंघाच्या स्थापनेपासून तर सन १९९२-९३ पर्यंत ते महासंघाच्या कार्यकारी मंडळाचे सातत्याने सदस्य होते. महासंघाचे उपाध्यक्ष पदसुद्धा त्यांनी अनेक वर्षे भूषविले होते. अनेक वर्षे ते अखिल भारतीय प्राध्यापक महासंघाच्या राष्ट्रीय कार्यकारी मंडळाचेही सदस्य होते. नागपूर विद्यापीठाच्या विविध प्राधिकरणांवर डॉ.अरविंद बारहाते यांनी अनेक वर्षे संघटनेचे प्रतिनिधीत्व केले व आपल्या कार्याचा ठसा उमटविला. त्यांच्या दुःखद निधनामुळे विद्यापीठीय व महाविद्यालयीन शिक्षकांच्या व्यावसायिक जीवनामध्ये अनेक समस्या असण्याच्या कालखंडात संघटनेचे कणखर नेतृत्व करणारा एक ज्येष्ठ नेता आपल्यातून निघून गेला आहे. ही आमसभा डॉ.अरविंद बारहाते यांना श्रद्धांजली अर्पण करीत असून त्यांच्या दुःखद निधनाबद्दल तीव्र शोकसंवेदना व्यक्त करीत आहे.

विषय क्रमांक ६७६ (4)
प्रा.बी.एन.गर्गे यांच्या दुःखद निधनाबद्दल शोकप्रस्ताव

प्रा.बी.एन.गर्गे यांच्या दुःखद निधनाबद्दल डॉ.अनिल ढगे यांनी मांडलेला पुढील शोकप्रस्ताव **संमत करण्यात आला :-**

प्रा.बी.एन.उपाख्य भय्यासाहेब गर्गे यांचे दिनांक २३ एप्रिल, २०१५ रोजी नागपूर येथे वृद्धापकाळाने निधन झाले. मृत्युसमयी त्यांचे वय ८८ वर्षे होते. प्राध्यापक या व्यवसायात आल्यापासून तर अगदी अखेरपर्यंत ते प्राध्यापक चळवळींशी जुळलेले होते. त्यांचा संघटनेतील आजीव सदस्य क्रमांक १ असा होता. १९६४-६५ या वर्षी प्रा.बी.एन.गर्गे यांनी संघटनेचे सहसचिवपद भूषविले होते. दिनांक १६ मार्च, २०१४ ला संघटनेच्या नागपूर विद्यापीठाच्या दीक्षांत सभागृहात झालेल्या सुवर्ण महोत्सवी वर्षाच्या सांगता कार्यक्रमाला ते आवर्जून उपस्थित होते व माजी पदाधिकारी म्हणून त्यांचा त्यावेळी सत्कारही करण्यात आला होता. प्रा.बी.एन.गर्गे 'नुटा बुलेटीन'चे चिकित्सक वाचक होते व त्याबाबत तसेच संघटनेच्या कामाबाबत अनकेदा ते उपयुक्त सुचनाही करीत असत. त्यांच्या दुःखद निधनामुळे संघटनेने एक ज्येष्ठ मार्गदर्शक गमाविला आहे. त्यांच्या दुःखद निधनाबद्दल ही सभा तीव्र शोकसंवेदना व्यक्त करीत आहे.

विषय क्रमांक ६७६ (5)
डॉ.टी.डी.मुदलीयार यांच्या दुःखद निधनाबद्दल शोकप्रस्ताव

डॉ.टी.डी.मुदलीयार यांच्या दुःखद निधनाबद्दल डॉ.प्रशांत विघे यांनी मांडलेला पुढील शोकप्रस्ताव **संमत करण्यात आला :-**

विदर्भ ज्ञान विज्ञान संस्थेतील राज्यशास्त्र या विषयाचे अधिव्याख्याता, सहसंचालक, उच्च शिक्षण अमरावती विभाग आणि मुख्य मूल्यांकन अधिकारी केंद्रीय मूल्यांकन केंद्र, संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ अमरावतीचे प्रा.डॉ.टी.डी.मुदलीयार यांचे दिनांक २६ एप्रिल, २०१५ रोजी दुःखद निधन झाले. एक अत्यंत शिस्तप्रिय प्रशासक, अभ्यासू प्राध्यापक, संशोधक तसेच आचार्य पदवीचे मार्गदर्शक म्हणून ते आपणास ज्ञात आहेत. अमरावती विभागाचे सहसंचालक, उच्च शिक्षण म्हणून कार्यरत असतांना एक शिस्तप्रिय प्रशासक म्हणून त्यांनी जे काम केले ते आजही स्मरणात आहे. महाविद्यालयीन समस्या, प्राध्यापकांचे प्रश्न आणि शासकीय धोरण यातील एक समन्वयक म्हणून त्यांनी निभावलेल्या प्रशासकीय भूमिकेतून सातत्याने त्यांच्यातील एक विवेकशील माणूस उजागर होतांना दिसत होता, त्यामुळे प्रत्येक घटकांचे समाधान करण्यात ते यशस्वी झाले होते. ते नॅशनल कॅडेट कोर (एन.सी.सी) चे मेजर होते. त्यांनी विदर्भ ज्ञान विज्ञान संस्थेत सातत्याने परीक्षेचे कामकाज सांभाळले असून अत्यंत जबाबदारीने आणि तेवढ्याच नैतिक निष्ठेने ते पार पाडलेले आहे. पुढे मुख्य मूल्यांकन अधिकारी म्हणून केंद्रीय मूल्यांकन केंद्रावर ते निवृत्तीनंतर कार्यरत होते. प्राध्यापकांच्या प्रश्नांवर 'नुटा'ने केलेल्या आंदोलनामध्ये 'नुटा'चे सदस्य म्हणून ते सहभागी होत असत. त्यांच्या निधनाने एका बहुआयामी व्यक्तित्वाला आपण मुकलो आहोत, त्यांच्या दुःखद निधनाबद्दल ही सभा तीव्र शोकसंवेदना व्यक्त करीत आहे.

विषय क्रमांक ६७६ (6)
प्रा.साहेबराव हुशंगाबादे यांच्या दुःखद निधनाबद्दल शोकप्रस्ताव

प्रा.साहेबराव हुशंगाबादे यांच्या दुःखद निधनाबद्दल प्रा.विवेक हिवरे यांनी मांडलेला पुढील शोकप्रस्ताव **संमत करण्यात आला :-**

अकोला येथील श्री.शिवाजी महाविद्यालयातील अर्थशास्त्र विभागाचे माजी प्रमुख प्रा.साहेबराव हुशंगाबादे यांचे वयाच्या ७४ व्या वर्षी दिनांक ७ एप्रिल, २०१५ रोजी अल्पशा आजाराने निधन झाले. प्रा.साहेबराव हुशंगाबादे 'नुटा'चे सक्रीय कार्यकर्ते होते. राष्ट्रीय सेवा योजनेचे कार्यक्रम अधिकारी व जिल्हा सचिव म्हणून त्यांनी अनेक वर्षे कार्य केले. अर्थशास्त्र विषयाचे अभ्यासू व तज्ञ प्राध्यापक म्हणून त्यांचा लौकिक होता. त्यांच्या दुःखद निधनाबद्दल ही सभा तीव्र शोकसंवेदना व्यक्त करीत आहे.

विषय क्रमांक ६७६ (7)
प्रा.रमेश देवकिसन बंग यांच्या दुःखद निधनाबद्दल शोकप्रस्ताव

प्रा.रमेश देवकिसन बंग यांच्या दुःखद निधनाबद्दल प्रा.विवेक हिवरे यांनी मांडलेला पुढील शोकप्रस्ताव **संमत करण्यात आला :-**

अकोला येथील ल.रा.तो. वाणिज्य महाविद्यालयातील प्राध्यापक प्रा.रमेश देवकिसन बंग यांचे वयाच्या ७३ व्या वर्षी दिनांक १९ एप्रिल, २०१५ रोजी हृदयविकाराच्या तीव्र झटक्याने निधन झाले. प्रा.रमेश बंग 'नुटा'चे सक्रीय कार्यकर्ते होते. 'नुटा'च्या अनेक आंदोलनात त्यांनी सहभाग घेतला. मृत्यूनंतर आपले देहदान व्हावे व नेत्र इतरांच्या उपयोगी पडावे ही त्यांची इच्छा होती. त्याप्रमाणे वैद्यकीय महाविद्यालयाला देहदान व नेत्रदान केंद्राला नेत्र देण्यात आले. त्यांच्या दुःखद निधनाबद्दल ही सभा तीव्र शोकसंवेदना व्यक्त करीत आहे.

विषय क्रमांक ६७६ (8)
डॉ.ए.जी.दोशी यांच्या दुःखद निधनाबद्दल शोकप्रस्ताव

डॉ.ए.जी.दोशी यांच्या दुःखद निधनाबद्दल प्राचार्य डॉ.अमरसिंग राठोड यांनी मांडलेला पुढील शोकप्रस्ताव **संमत करण्यात आला :-**

डॉ.ए.जी.दोशी यांचे दिनांक ९ जानेवारी, २०१५ रोजी दुःखद निधन झाले. अत्यंत दुःखद अंतःकरणाने ही सभा (NUTA) त्यांना श्रद्धांजली अर्पीत करते. डॉ.ए.जी.दोशी हे विद्याभारती महाविद्यालय, अमरावती येथे रसायनशास्त्र विभागाचे विभागप्रमुख होते. ते 'नुटा' संघटनेचे क्रियाशील सदस्य होते. त्यांना अमरावती विद्यापीठाकडून "उत्कृष्ठ शिक्षक" पुरस्काराने १९९७-९८ साली गौरविण्यात आले. हा पुरस्कार म्हणजे त्यांनी शैक्षणिक क्षेत्रात दिलेल्या योगदानाची पावती होती. त्यांच्या मार्गदर्शनाखाली १५ पेक्षा अधिक विद्यार्थ्यांना M.Phil ची पदवी तसेच २५ पेक्षा अधिक विद्यार्थ्यांना Ph.D ची पदवी बहाल करण्यात आली. Text Book of Physical Chemistry या ग्रंथाचे ते लेखक देखील होते. त्यांचे १५० पेक्षा जास्त शोधनिबंध विविध राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय जर्नलसमध्ये प्रसिद्ध झालेले आहेत. त्यांच्या दुःखद निधनाबद्दल ही सभा तीव्र शोकसंवेदना व्यक्त करीत आहे.

विषय क्रमांक ६७६ (9)
प्राचार्य डॉ.एल.एल.सरंबेकर यांच्या दुःखद निधनाबद्दल शोकप्रस्ताव

प्राचार्य डॉ.एल.एल.सरंबेकर यांच्या दुःखद निधनाबद्दल प्राचार्य डॉ.सुभाष जाधव यांनी मांडलेला पुढील शोकप्रस्ताव **संमत करण्यात आला :-**

रा.आ.कला श्री.मि.क.वाणिज्य महाविद्यालयाचे कार्यकारी प्राचार्य डॉ.एल.एल.सरंबेकर यांचे दिनांक ११ मे, २०१५ ला हृदयविकाराच्या तीव्र धक्क्याने अमरावती येथे दुःखद निधन झाले. प्राचार्य डॉ.एल.एल.सरंबेकर हे

'नुटा' संघटनेचे आजीव सभासद होते. त्यांनी संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठाच्या अभ्यास मंडळावरसुद्धा कार्य केले होते. त्यांच्या दुःखद निधनामुळे त्यांच्या कुटुंबियांवर फार मोठा आघात झाला असून त्यातून सावरण्याची ईश्वर त्यांना शक्ती देवो. त्यांच्या दुःखद निधनाबद्दल ही सभा तीव्र शोकसंवेदना व्यक्त करीत आहे.

विषय क्रमांक ६५६ (10)
प्राचार्य डॉ.गजानन पांडुरंगजी पाटील यांच्या दुःखद निधनाबद्दल शोकप्रस्ताव

प्राचार्य डॉ.गजानन पांडुरंगजी पाटील यांच्या दुःखद निधनाबद्दल डॉ.ए.एम.अविनाशे यांनी मांडलेला पुढील शोकप्रस्ताव **संमत करण्यात आला** :-

डॉ.गजानन पाटील हे स्वा.से.श्री.क.रा.इन्नाणी महाविद्यालयाचे प्राचार्य पद दिनांक १६ ऑगस्ट, २०१० पासून समर्थपणे सांभाळत असतांनाच दिनांक १७ ऑगस्ट, २०१५ रोजी त्यांचे हृदयविकाराने निधन झाले. मृत्यूसमयी त्यांचे वय ५९ वर्षे होते. प्राचार्य डॉ.गजानन पाटील 'नुटा'चे सक्रीय सभासद (क्र.४०४१) होते. यवतमाळ जिल्ह्यातील शेतकरी कुटुंबात त्यांचा जन्म होऊन त्यांचे पदवीचे शिक्षण यवतमाळ येथील अमोलकचंद महाविद्यालयात झाले. त्यांनी पुढील पदव्युत्तर शिक्षण प्राणिशास्त्र विषयात पी.जी.टी.डी.नागपूर विद्यापीठ, नागपूर येथे पूर्ण केले. त्यानंतर प्रथमतः पुसद येथील फुलसिंग नाईक महाविद्यालयात १९८२-८३ या शैक्षणिक वर्षात डॉ.गजानन पाटील सेवारत झाले. सन १९८३ पासून नवीनच उघडलेल्या कारंजा (लाड) येथील विद्याभारती महाविद्यालयात प्राणिशास्त्र विषयाचे प्राध्यापक म्हणून त्यांची नेमणूक झाली. आपले कार्य करीत असतांनाच त्यांनी संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठातून प्राणिशास्त्र या विषयात आचार्य पदवी प्राप्त केली. त्यानंतर पी.एचडी. चे मार्गदर्शक म्हणून त्यांना विद्यापीठाने मंजूरी दिली. निरनिराळ्या पी.एचडी प्राप्त सात संशोधकांचे ते मार्गदर्शक होते, तर तीन विद्यार्थी त्यांचे मार्गदर्शनात शेवटपर्यंत कार्य करीत होते. डॉ.गजानन पाटील यांचे राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय स्तरावर अनेक संशोधनात्मक लेख प्रसिद्ध झाले. प्राचार्य डॉ.जी.पी.पाटील यांनी आपल्या प्राचार्य पदाच्या कार्यकाळात महाविद्यालयास प्रगतीपथावर नेले. त्यामुळे महाविद्यालयास नॅकअंतर्गत 'अ' दर्जा प्राप्त झाला व सी.पी.ई. दर्जा पण मिळाला. महाविद्यालयातील सर्व कर्मचाऱ्यांना प्राचार्य डॉ.गजानन पाटील यांनी आपुलकीची, सौजन्याची वागणूक दिली व परिवारीक स्नेह सांभाळला. संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठाच्या राष्ट्रीय सेवा योजने अंतर्गत प्राचार्य डॉ.गजानन पाटील यांची सल्लागार समितीवर निवड झाली होती. त्यांच्या दुःखद निधनाबद्दल ही सभा तीव्र शोकसंवेदना व्यक्त करीत आहे.

....

शोकप्रस्ताव मांडणाऱ्या सदस्यांनी आपल्या भावना व्यक्त केल्या. सभाध्यक्षांनी सुद्धा आपल्या भावना व्यक्त केल्या. **सभेने दोन मिनिटे स्तब्ध उभे राहून दिवंगत सदस्यांना आपली आदरांजली वाहिली.** संमत केलेल्या शोकप्रस्तावाची प्रत संघटनेच्या वतीने सचिव शोकाकुल कुटुंबीयांकडे पाठवतील असे सभाध्यक्षांनी सांगितले.

ITEM NO. 657 :
APPROVAL TO THE AUDITED STATEMENTS :

(A) CONSIDERED and **APPROVED** the Audited Balance Sheet and Income and Expenditure Account of the Association for the year ended on 31st March, 2015.

Notes *: (i) The copy of the Audited Balance Sheet and Income and Expenditure Account of the Association for the said Financial year was circulated on page 126 & 128 of 2015 NUTA Bulletin.*

(ii) The Audited Balance Sheet and Income and Expenditure Account were placed before the General Body by Dr. B.T.Gawande, Treasurer, on behalf of the Executive Committee.

ITEM NO. 658 :
STATEMENT ON FIXED SECURITIES POSITION :

Noted the Statement no. 26 showing the position of the Fixed Securities of the Association as on 31st March, 2015.

Note : (i) *Statement no.26 regarding the fixed securities of the Association as on 31st March, 2015, was circulated on page 129 of 2015 NUTA Bulletin.* ***(ii)*** *The Statement showing the position of the Fixed Securities of the Association as on 31st March, 2015, was placed before the General Body by Dr. B.T.Gawande, Treasurer, on behalf of the Executive Committee.*

ITEM NO. 659 :
ANNOUNCEMENT IN RESPECT OF CHANGE OF ADDRESS :

NOTED the announcement in respect of Change of address : Acknowledgment No. 30

Notes *: Announcement in respect of Change of address : Acknowledgment No. 30 was circulated on page 130 of 2015 NUTA Bulletin.*

ITEM NO. 660 :
UGC LETTERS

NOTED the *UGC Letters dated 4th August, 2015 and 17th August, 2015.*

Note :- *The UGC Letters dated 4th August, 2015 and 17th August, 2015 was circulated on page 131 & 134 of 2015 NUTA Bulletin.*

विषय क्रमांक ६६१
निवडश्रेणीमध्ये ३ वर्षे किंवा त्यापेक्षा जास्त सेवा होऊन १ जानेवारी, २००६ पूर्वी सेवानिवृत्त झालेल्या अधिव्याख्यात्यांना भेदभावपूर्ण वागणूक

कार्यकारी मंडळाच्या वतीने प्रा.बी.टी.देशमुख यांनी सभागृहाला पुढीलप्रमाणे माहिती दिली :-

(१) निवडश्रेणीमध्ये ३ वर्षे किंवा त्यापेक्षा जास्त सेवा होऊन १ जानेवारी, २००६ पूर्वी सेवानिवृत्त झालेल्या अधिव्याख्यात्यांच्या बाबतीत मा.राजस्थान उच्च न्यायालयाच्या एकल खंडपीठाने अशा शिक्षकांच्या बाजूने निर्णय दिलेला होता. त्या विरोधात राजस्थान सरकारने त्याच उच्च न्यायालयाच्या द्विसदस्यीय

महाराष्ट्र शासन

कार्यालय, सहसंचालक (उच्च शिक्षण) : औरंगाबाद विभाग,

(नवीन इमारत), देवगिरी महाविद्यालयाजवळ, रेल्वे स्टेशन रोड, औरंगाबाद

Website :- www.jdheaur.org : E-mail :- jdheaur_2007@rediffmail.com

जा.क्र. शिससं/उशि/औवि/अनुदान/२०१५/५३७०/७१

दिनांक :- ०१/१०/२०१५

प्रति,

प्राचार्य, (१) यशवंतराव चव्हाण महाविद्यालय, तुळजापूर ता.तुळजापूर जि.उस्मानाबाद (२) कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, नळदुर्ग ता.तुळजापूर जि.उस्मानाबाद

विषय :- सर्वोच्च न्यायालय विशेष अनुमती याचिका क्रमांक ३४११८/२०१३ मधील याचिकाकर्त्यांच्या वेतननिश्चिती करून मूळ सेवापुस्तिका पाठविणे बाबत.

संदर्भ :- (१) शासनाचे पत्र क्र. न्यायाप्र/२०१५/प्र.क्र.२७७/२०१५/(भाग-३) विशी-१ दि.२१.०९.२०१५ (२) संचालनालयाचे पत्र क्र. उशिसं/औवि/टे.क्र.-४/न्याप्र.क्र./९१७४ दि.२१.०९.२०१५

उपरोक्त विषयी कळविण्यात येते की, मा.सर्वोच्च न्यायालयातील विशेष अनुमती याचिका क्रमांक ३४११८/२०१३ मध्ये आय.ए.क्रमांक १६/२०१५ नुसार २१ **याचिकाकर्त्यांची मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या अंतिम आदेशाच्या अधीन राहून वेतननिश्चिती करण्यात आली आहे.** सोबत वेतननिश्चिती फॉर्म प्रत्येकी दोन व त्यांच्या मूळ सेवापुस्तिका या पत्रासोबत जोडून पाठविण्यात येत आहे. त्यानुसार मूळ सेवापुस्तिकेत नोंदी घेऊन तपासणीसाठी सादर करावी. त्याच प्रमाणे याचिकाकर्त्यांची सप्टेंबर २०१५ या महिन्याचे फरकाचे वेतनाचे देयक तात्काळ सादर करावे, **म्हणजे सप्टेंबर २०१५ चे सुधारित वेतन अदा करता येईल व पुढील महिन्याचे वेतननिश्चिती प्रमाणे देयक सादर करावे.**

सोबत २१ मूळ सेवापुस्तिका व वेतननिश्चिती फॉर्म जोडले आहे.

सहसंचालक
(उच्च शिक्षण)
औरंगाबाद विभाग, औरंगाबाद

प्रत :- (१) मा.प्रधान सचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, विस्तार भवन, मुंबई यांना माहितीस्तव सविनय सादर (२) मा.शिक्षण संचालक, उच्च शिक्षण, मध्यवर्ती इमारत, महाराष्ट्र राज्य, पुणे-१ यांना माहितीस्तव सविनय सादर

खंडपीठापुढे अपिल केले. या अपिलात हे शिक्षक प्रतिवादी होते. ०१.०१.२००६ पूर्वा ३ वर्षे निवडश्रेणीमध्ये पूर्ण केलेल्या अधिव्याख्यात्यांना सेवानिवृत्तीवेतन अदा करतांना कृत्रिमरित्या ३ वर्षे निवडश्रेणीत पूर्ण न केलेल्या शिक्षकांच्या वेतनश्रेणीत ढकलून त्यानुसार सेवानिवृत्तीवेतन अदा करता येणार नाही असा निर्णय त्या खंडपीठाने दिला. तो निर्णय देतांना पंजाब व हरियाणा उच्च न्यायालयाने "हरियाणा राज्य विरुद्ध सतपाल यादव" या प्रकरणात दिलेला निर्णय या खंडपीठाने आधारभूत मानला. राजस्थान उच्च न्यायालयाने पुढीलप्रमाणे आपला निर्णय शब्दबद्ध केलेला आहे :- "The respondents, therefore, after the award of the pay scales applicable of Lecturer (Selection Scale), could not be treated in the lower pay scale as they had completed 3 years of service prior to 01.01.2006. **They could not be artificially placed back into the Selection Scale which was applicable, to those who had not completed 3 years service** in the existing pay in the Selection Scale as on 01.01.2006."

(२) राजस्थान उच्च न्यायालयाच्या मा.खंडपीठाने दिलेल्या उपरोक्त निर्णयावर राजस्थान शासनाने सर्वोच्च न्यायालयात विशेष अनुमती याचिका दाखल केली. त्या याचिकेचा (Civil Appellate Jurisdiction Civil Appeal No. 1123 Of 2015 (Arising out of SLP(C) NO. 321 OF 2015) निर्णय दिनांक १ जुलै, २०१५ रोजी लागला असून २२ परिच्छेदांच्या आपल्या या निर्णयामध्ये राजस्थान शासनाचे अपिल मा.सर्वोच्च न्यायालयाने पुढील शब्दात 'डिसमिस' केलेले आहे :-

"22. In view of the aforesaid analysis, we do not perceive any merit in this batch of appeals **and accordingly, the same stands dismissed.** The benefit shall be extended to the respondents within a span of three months from today failing which the accrued sum shall carry interest @ 9% per annum till realisation. There shall be no order as to costs."

(३) मा.सर्वोच्च न्यायालयाने हा तपशीलवार निर्णय देतांना असेही नमूद केले आहे की, राजस्थान उच्च न्यायालयाने दुसऱ्या एका उच्च न्यायालयाच्या (पंजाब व हरियाणा) आधारावर आपला निर्णय दिला आहे व (पंजाब व हरियाणा उच्च न्यायालयाच्या) त्या निर्णयाला त्यावेळी सर्वोच्च न्यायालयाने मान्यता दिली आहे. सर्वोच्च न्यायालयाने पूर्वीच धोरणास मान्यता दिलेली आहे, हे लक्षात घेता अकारण व अनावश्यक कोर्टकचेऱ्या टाळणे हे राज्यशासनाचे कर्तव्य आहे. लोकांवर कोर्टकचेरी एके कोर्टकचेरी करण्याची वेळ येईल अशा वृत्तीला राज्यशासनाने प्रोत्साहन देऊ नये. ते पुढील शब्दात :-

"It is the duty of the State Government to avoid unwarranted litigations and not to encourage any litigation for the sake of litigation. **The respondents were entitled to get the benefit of pension and the High Court has placed reliance on the decision of another High Court which has already been approved by this Court."**

No.CIM/ 40 : : Date 01.11.2015

CORRECTION
in the copy of the Minutes
of the General Body Meeting of NUTA

Copy of the Minutes of the General Body Meeting of NAGPUR UNIVERSITY TEACHERS' ASSOCIATION held at 12.00 noon on Sunday, the 11th October, 2015 at Bhartiya Mahavidyalaya, Rajapeth Amravati is circulated in this NUTA Bulletin.

If you propose to suggest any correction to the Minutes, it may be pointed out to the Secretary (Dr.Anil Dhage, Secretary, NUTA, Sankalp Sahaniwas, Khare Town, Dharampeth, Nagpur-440 010.) by letter within 10 days from the date of posting of this Bulletin.

It will not be possible for the corrections received after the due date to be included in the List of corrections for consideration.

Please send one copy of your letter to Prof. P. B. Raghuwanshi, President NUTA, Buty Plot, Near Mahajan Wadi, Rajapeth, Amravati. 444 601.

- Dr. A. W. Dhage, ***Secretary,***

विषय क्रमांक ६६२
नेट-सेट मुक्त शिक्षकांच्या संदर्भात मा.खंडपीठासमोरील घटनाक्रमाची सद्यःस्थिती

यानंतर कार्यकारी मंडळाच्यावतीने अध्यक्षांनी नेट-सेटमुक्त शिक्षकांच्या बाबतच्या सर्व याचिकांच्या एकत्रितरीत्या मा.मुंबई उच्च न्यायालयाच्या मुख्य खंडपीठासमोर सुरू असलेल्या सुनावणी बाबतची माहिती सभागृहाला दिली.

(१) दिनांक १६ जुलै, २०१५ रोजी या प्रकरणाची सुरुवात झाली. दिनांक १६ जुलै, २०१५ रोजी मा.खंडपीठाने सर्व खंडपीठासमोरच्या याचिका एकत्रितरित्या सुनावणीला पाठविण्याच्या नोटीसा पुन्हा काढा असे आदेश न्यायालयीन प्रशासनाला दिले. त्याच दिवशी पुढील सुनावणी दिनांक २० ऑगस्ट, २०१५ रोजी होईल असेही मा.खंडपीठाने नमूद केले.

(२) दिनांक २० ऑगस्ट, २०१५ रोजी मा.न्यायमूर्ती अनुप मोहता व ए.ए.सय्यद यांच्या खंडपीठापुढे ही सुनावणी सुरू झाली व त्यानंतर दर आठवड्याला ती सुरू आहे. प्रत्येक सुनावणीच्या दिवशी सुनावणीची पुढची तारीख निर्धारित केली जाते. अशारीतीने दिनांक २० ऑगस्ट २०१५, २७ ऑगस्ट २०१५, ४ सप्टेंबर २०१५, १० सप्टेंबर २०१५, १ ऑक्टोबर २०१५, ८ ऑक्टोबर २०१५ या तारखा सुनावणीसाठी वेळोवेळी निश्चित झाल्या व बहुशा त्या तारखांना पूर्णवेळ या प्रकरणांची सुनावणी चालली. दिनांक २० ऑगस्ट, २०१५ रोजीच्या कामकाजामध्ये "आता या प्रकरणांची सुनावणी सुरू झाली आहे," ('Hearing commenced') असे मा.खंडपीठाने नमूद केले. सर्व संबंधितांना संदर्भासाठी ते वापरणार असलेले न्यायालयीन निर्णय (Judgments) तसेच कागदपत्रे (Documents) यांचे एकत्रित संकलन संबंधित पक्षांनी उपलब्ध करावे असेही आदेश त्या दिवशी मा.खंडपीठाने दिले.

(३) या प्रकरणांध्ये महाराष्ट्र प्राध्यापक महासंघाची सन २०१३ ची याचिका क्रमांक २०८२ ही प्रधान याचिका (Lead Petition) असून महाराष्ट्र प्राध्यापक महासंघाच्या वतीने ज्येष्ठ अधिवक्ता ॲड.श्री.मिहीर देसाई यांनी नेट-सेटमुक्त शिक्षकांबाबतची कैफियत मा.खंडपीठापुढे लागोपाठ तीन दिवस मांडली. दिनांक १० सप्टेंबर, २०१५ रोजीच्या सुनावणीच्या वेळी मा.खंडपीठाने पुन्हा असे आदेश दिले की, शासनाने व न्यायालयीन प्रशासनाने या एकत्रित सुनावणीला यथोचितरित्या आणि व्यापक प्रसिद्धी द्यावी.

(४) 'एमफुक्टो'च्या (MFUCTO) वतीने ज्येष्ठ अधिवक्ता ॲड.श्री.मिहीर देसाई यांनी बाजू मांडली, त्यानंतर 'बेस्टा' (BESTA) च्या वतीने ज्येष्ठ अधिव्याख्याता श्री.ए.व्ही.अंतुरकर यांनी बाजू मांडली. शासनाच्यावतीने दिनांक १ ऑक्टोबर, २०१५ रोजी मा.खंडपीठासमोर शपथपत्र (Affidavit) दाखल करण्यात आले. 'बेस्टा' (BESTA) च्या अधिवक्त्या नंतर शासनाच्या तर्फे ज्येष्ठ अधिवक्ता ॲड.श्री.आर.एस.आपटे यांनी शासनाची बाजू मांडली. यानंतर विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या अधिवक्त्यांचे म्हणणे ऐकले जाईल व त्यानंतर विद्यापीठांचे तसेच विद्यापीठीय संघटनांचे व इतर याचिकाकर्त्यांचे म्हणणे ऐकले जाईल असे दिसून येते.

(५) शासनाच्यावतीने व 'बेस्टा'च्या वतीने दाखल करण्यात आलेल्या प्रतिज्ञापत्रात नेट-सेट मुक्त शिक्षकांच्या हिता विरोधात जे मुद्दे मांडण्यात आलेले आहेत, त्यावरील महासंघाची उत्तरे तयार करण्यासाठी महासंघाच्या (MFUCTO) समितीची आज (११.१०.२०१५) सकाळपासून अमरावती येथे बैठक सुरू असून त्याबाबतचे प्रत्युत्तर (Rejoinder) ही समिती महासंघाच्या अधिवक्त्यांना सादर करेल व त्यांनी संमत केल्यानुसार हे प्रत्युत्तर दाखल केले जाईल.

विषय क्रमांक ६६३ :
गणसंख्या :

नुटाच्या घटनेतील खंड ५ मध्ये असलेल्या तरतुदीनुसार गणसंख्येच्या अभावी सुरुवातीला सभा अर्धा तासासाठी तहकुब करण्यात आली होती, **ही बाब कार्यवृत्तामध्ये नोंदविण्यात येत आहे**, असे अध्यक्षांनी जाहीर केले.

विषय क्रमांक ६६४ :
आभार

सभा व्यवस्थेबद्दल आभार : कार्यकारी मंडळाच्या वतीने अध्यक्षांनी महाविद्यालयाचे प्राचार्य व स्थानिक शाखेचे इतर प्राध्यापक, जिल्हा नुटाचे अध्यक्ष, सचिव व सदस्य, यांनी ही सभा यशस्वी करण्यासाठी घेतलेल्या परिश्रमाबद्दल आणि दिलेल्या सहकार्याबद्दल त्यांचे मनःपूर्वक आभार मानले. शेवटी सर्व उपस्थित सदस्यांचे आभार मानून **सभा संपली असे अध्यक्षांनी जाहीर केले.**

स्वा / **प्रा. पी. बी. रघुवंशी**
अध्यक्ष

स्वा / **डॉ. अनिल ढगे**
सचिव

MAHARASHTRA FEDERATION OF UNIVERSITY & COLLEGE TEACHERS' ORGANISATIONS (MFUCTO)

निवडश्रेणीमध्ये ३ वर्षे किंवा त्यापेक्षा जास्त सेवा होऊन १ जानेवारी, २००६ पूर्वी सेवानिवृत्त झालेल्या अधिव्याख्यात्यांच्या संदर्भात रविवार, दिनांक २७ सप्टेंबर, २०१५ रोजीच्या महाराष्ट्र प्राध्यापक महासंघाच्या कार्यकारी मंडळाच्या बैठकीमध्ये संमत करण्यात आलेला ठराव

१. निवडश्रेणीमध्ये ३ वर्षे किंवा त्यापेक्षा जास्त सेवा होऊन दिनांक १ जानेवारी, २००६ पूर्वी सेवानिवृत्त झालेल्या अधिव्याख्यात्यांच्या सेवानिवृत्तीवेतन निश्चितीच्या संदर्भात मा.मुंबई उच्च न्यायालयाच्या औरंगाबाद खंडपीठाने दिनांक ९ जून, २०१५ रोजी सन २०१५ च्या याचिका क्रमांक ४२९२ मध्ये "**या संपूर्ण विषयावर/वादावर शासनाने पुनर्विचार करावा व चार महिन्यात त्याबाबत निर्णय करावा**" असे आदेश **(संदर्भ:९)** राज्यशासनाला दिलेले आहेत. असा पुनर्विचार करतांना मा.उच्च व सर्वोच्च न्यायालयाचे विविध निर्णय तसेच केंद्र व राज्यशासनाचे विविध आदेश शासनाने विचारात घ्यावे असे या महासंघाचे मत असून याबाबतचे राज्यशासनाने विचारात घ्यावयाचे काही महत्त्वाचे संदर्भ या ठरावाच्या सोबत जोडलेल्या परिशिष्टात समाविष्ट करण्यात आलेले आहेत.

२.१ विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या वेतनश्रेण्यांची व्यवस्था (सेवानिवृत्ती वेतन व्यवस्थेसह) दिनांक ३१ डिसेंबर, २००८ च्या आदेशान्वये केंद्रशासनाने राज्यांना कळविली, ती व्यवस्था राज्यशासनाने मान्य केली व त्याप्रमाणे दिनांक १२ ऑगस्ट, २००९ रोजीचा शासननिर्णय **(संदर्भ:१९)** निर्गमित झाला. त्यातील पहिल्याच परिच्छेदात "Payment of central assistance for implementing this scheme is subject to the condition that the entire scheme of revision of pay scales together with all the conditions etc. shall be implemented by the State Governments **as a composite scheme without any modification etc."** असे नमूद आहे.

२.२ "केंद्र शासनाच्या मानव संसाधन विकास विभागाच्या पत्र क्र.१-३२/२००६/U-II/U,१(i), दिनांक ३१ डिसेंबर, २००८ अन्वये अकृषि विद्यापीठे व संलग्नित महाविद्यालयातील शिक्षक संवर्गासाठी ज्या वेतनश्रेणी इ.बाबतच्या शिफारशी करण्यात आल्या आहेत. त्याचा विचार करून राज्य शासनाने "**राज्यातील विद्यापीठे व महाविद्यालये/संस्था यामधील शिक्षक व इतर समकक्ष पदांना केंद्र शासनाप्रमाणे (यु.जी.सी. योजना) वेतनश्रेणी व महागाई भत्ता दिनांक १.१.२००६ पासून लागू करण्याचा" निर्णय घेतला आहे.** असे दिनांक ३१ जुलै, २००९ रोजी उच्च शिक्षण विभागाने महाराष्ट्र प्राध्यापक महासंघाला एक पत्र **(संदर्भ:२१)** लिहून कळविले.

२.३ विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या वेतनश्रेण्या लागू करणाऱ्या केंद्रशासनाच्या दिनांक ३१ डिसेंबर, २००८ च्या शासननिर्णयाप्रमाणेची **(संदर्भ:१६)** व्यवस्था समग्र योजना म्हणून अंमलात आणण्याचा मंत्रिमंडळाने निर्णय घेतला. त्याप्रमाणे राज्यशासनाचा शासननिर्णय **(संदर्भ:१९)** निर्गमित झाला. घटनेप्रमाणे त्याला व त्यावरील खर्चाला भारतीय संविधानाच्या खंड २०१(१) नुसार व खंड २६६(३) मधील तरतुदीनुसार विधिमंडळाची मान्यता मिळाली. समग्र योजनेची पूर्णत्वाने अंमलबजावणी करण्याच्या अटीवर ८० टक्के केंद्राचे सहाय्य घेण्याचे राज्यशासनाने मान्य केले.

२.४ याबाबत मा.अलाहाबाद उच्च न्यायालयाचा निर्णय **(संदर्भ:२२)** काळजीपूर्वक अवलोकन केला तर आपल्या निवाड्यामध्ये त्या मा.खंडपीठाने पुढीलप्रमाणे निर्णय दिलेला आहे :-

"It is also not in dispute that the State Government had accepted the terms and conditions of the Scheme and as such, we are of the view that once the scheme has been accepted by the State Government, it is the bounden duty of the State to act thereupon." मा.अलाहाबाद उच्च न्यायालयाने दिनांक १७ जानेवारी, २०१३ रोजी जो उपरोक्त निर्णय दिला, त्या प्रकरणात राज्यशासनाने मा.सर्वोच्च न्यायालयात विशेष अनुमती याचिका (SLP's) दाखल केली. "Petition(s) for Special Leave to Appeal (Civil) No(s).15927/2013 (From the judgement and order dated 17/01/2013 in CMWP No.64068/2011 of The High Court Of Judicature At Allahabad) State Of U.P. & Ors.Petitioner(s) Versus Hridaya Nath Tripathi Respondent(s)" या प्रकरणी मा.सर्वोच्च न्यायालयाने दिनांक २९ जुलै, २०१३ रोजी विशेष अनुमती याचिका 'डिसमिस' **(संदर्भ:२५)** केली. **SLP मा.सर्वोच्च न्यायालयात 'डिसमिस' झाल्यामुळे मा.अलाहाबाद उच्च न्यायालयाच्या या निर्णयाला याबाबतीत कायद्याची स्थिती सांगणाऱ्या अंतिम शब्दाचे स्वरूप प्राप्त झाले आहे.** (१००/२०१५)

२.५ 'पेन्शन' व 'फॅमिली पेन्शन'ची व्यवस्था ही विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या वेतनश्रेण्या अंमलात आणणाऱ्या केंद्रशासनाच्या दिनांक ३१ डिसेंबर, २००८ च्या शासननिर्णयान्वये अंमलात आलेल्या त्या व्यवस्थेचा एक अविभाज्य भाग आहे. केंद्राच्या त्या शासननिर्णयाच्या परिच्छेद ८ मध्ये पेन्शन व फॅमिली पेन्शन या दोनही बाबी समाविष्ट आहेत व त्यामुळेच ती व्यवस्था अंमलात आणणाऱ्या दिनांक १२ ऑगस्ट, २००९ च्या महाराष्ट्र शासननिर्णयाच्या परिच्छेद ८ मध्ये या दोनही बाबी समाविष्ट आहेत.

३.१ हकीम समितीची स्थापना राज्यशासनाच्या दिनांक २३ सप्टेंबर, २००८ च्या शासननिर्णयान्वये (शासन निर्णय क्रमांक : वेपुर १२०८ /प्र.क्र. ७२/ सेवा - ९) (*P131NB2008*) करण्यात आली. **त्या शासननिर्णयाने हे काम या समितीच्या कार्यकक्षेमध्ये सोपविलेले नव्हते.** हकीम समितीची नेमणूक ज्या शासननिर्णयाने **(संदर्भ:१४)** केली त्या शासननिर्णयाच्या जोडपत्राच्या परिच्छेद १ मध्ये या समितीच्या विचारार्थ विषयाची यादी दिलेली आहे. त्यामध्ये विद्यापीठीय व महाविद्यालयीन शिक्षकांचा कोणताही विषय या समितीकडे सोपविण्यात आला नव्हता.

३.२ दिनांक ५ मे, २००९ च्या ज्या शासननिर्णयाने सेवानिवृत्ती वेतननिश्चितीचे सरसकट सूत्र ठरवून दिले त्या शासननिर्णयाच्या सुरुवातीलाच हा शासननिर्णय हकीम समितीच्या अहवालावर शासनाने घेतलेल्या निर्णयानुसार काढण्यात आला आहे, असे नमूद आहे. **विद्यापीठीय व महाविद्यालयीन शिक्षकांचा व या हकीम समितीचा काहीही संबंध नाही.**

३.३ महत्त्वाची बाब अशी की "**सहाव्या केंद्रीय वेतन आयोगाच्या शिफारशींवरील केंद्र शासनाचे निर्णय विचारात घेऊन हकीम समितीने आपल्या शिफारशी कराव्या" अशी स्पष्ट तरतूद (संदर्भ:१४) शासननिर्णयात होती. विद्यापीठीय व महाविद्यालयीन शिक्षकांच्या बाबतीत केंद्र शासनाचे निर्णय हकीम समिती नेमली त्यावेळी जाहीर झालेले नव्हते.** हकीम समितीने आपला अहवाल राज्यशासनाला दिनांक २० डिसेंबर, २००८ रोजी सादर केला. विद्यापीठीय व महाविद्यालयीन शिक्षकांबाबत सहाव्या वेतन आयोगानुसारच्या वेतनश्रेण्यांची व्यवस्था लागू करणारा केंद्राचा निर्णय दिनांक ३१ डिसेंबर, २००८ रोजी जाहीर झाला. **एक म्हणजे** या समितीकडे हा विषय सोपविलेला नव्हता, **दुसरे म्हणजे** केंद्राचा निर्णय विचारात घेऊन या समितीने आपल्या शिफारशी करावयाच्या होत्या. याबाबतीत अहवाल सादर झाला तरी केंद्रशासनाचे निर्णय जाहीर झालेले नव्हते. **तिसरे म्हणजे** वेतन विषयक निर्णय प्रथम व्हायला हवे होते. इथे सेवानिवृत्तीवेतनाचे निर्णय प्रथम झाले व वेतनाचे निर्णय नंतर झाले. त्यामुळे गाडी पुढे व घोडा मागे असा हास्यास्पद प्रकार याबाबतीत घडला. मा.उच्च न्यायालयाच्या आदेशाप्रमाणे या एकंदर विषयाबाबत काय निर्णय घ्यायचा तो मा.उच्च न्यायालयाने ठरवून दिलेल्या मुदतीत शासनाने घ्यावा. मात्र उपरोक्त तीन कारणे लक्षात घेता हकीम समितीवर आधारित शासननिर्णय या शिक्षकांना लागू नाही असा खुलासा शासनाने ताबडतोब केल्याने शासनाची प्रतिष्ठा वाढेल असे या सभेला वाटते.

४.१ मा.पंजाब व हरियाणा हायकोर्टापुढे CWP No.19266 of 2010 या प्रकरणात दिनांक २५ जुलै, २०१२ रोजी त्या न्यायालयाच्या एकलपीठाने (Single Judge Bench) दिलेला निर्णय **(संदर्भ:२)** हा हुबेहुब महाराष्ट्राच्या स्थितीला लागू पडणारा आहे. या प्रकरणामध्ये याचिकाकर्ते कोण होते? याबाबतची त्या निर्णयात नमूद असलेली माहिती पुढीलप्रमाणे :-

"They were granted the selection grade 3 years' prior to 1.1.1996. The selection grade of Lecturers/Librarians w.e.f. 1.1.1986 was 3700-5700 which was revised to 12000-18300 w.e.f. 1.1.1996. At the time of their retirement, they were getting selection grade of 12000-18300 and had more than 3 years of service in the selection grade prior to 1.1.1996."

४.२ दिनांक १७ एप्रिल, २००९ रोजी हरियाणा शासनाने सेवानिवृत्ती वेतनाचा शासननिर्णय निर्गमित केला. त्याप्रमाणे ३ वर्षे सेवा झालेले निवडश्रेणीतील प्राध्यापक व रिडर यांचे सेवानिवृत्तीवेतन यथोचितरित्या निर्धारित झाले. मात्र पुढे दिनांक ७ सप्टेंबर, २०१० रोजी हरियाणाच्या उच्च शिक्षण आयुक्तांनी एक विपरीत आदेश निर्गमित केला. त्यानुसार ३ वर्षे निवडश्रेणीमध्ये पूर्ण केलेल्या रिडर व अधिव्याख्यात्यांचे सेवानिवृत्ती वेतन १५६००-३९००० या पेबँड नुसार निश्चित करावे असे आदेशित केले व त्यातच रिकव्हऱ्या काढण्याचे फर्मानसुद्धा काढण्यात आले. उच्च शिक्षण आयुक्तांच्या या ०७.०९.२०१० च्या परिपत्रकामुळे हे प्रकरण न्यायालयात गेले. उभय बाजूंचे म्हणणे ऐकून घेतल्यानंतर मा.उच्च न्यायालयाने पुढीलप्रमाणे निरीक्षण नोंदविले :-

"In the light of the above what really comes out of the whole issue is that the **Government of Haryana in pursuance to the decision of the Government of India dated 31.12.2008 accepted the same vide its letter dated 27.8.2009 and granted the incumbent Readers and Lecturers (Selection Grade), who had completed 3 years of service on or before 1.1.2006, to be placed in the Pay Band of 37400-67000** with AGP of 9000/- vide Fitment Table no.4 issued along with order dated 2.9.2009"

४.३ केंद्र शासनाच्या दिनांक १५ डिसेंबर, २००९ च्या आदेशाने **(संदर्भ:२०)** व दिनांक १ जुलै, २०१० च्या आदेशाने न्यायालयाच्या या मताला पुष्टी मिळत आहे, असे मा.उच्च न्यायालयाने आपल्या निर्णयात पुढील शब्दात नमूद केले आहे :-

"The opinion of this Court finds support from the letter dated 15.12.2009 issued by the Government of India wherein while dealing with the revision of pension of pre-2006 pensioners/family pensioners, it has been clearly specified therein that Readers/Lecturers (Selection Grade) and Deputy Librarian (Selection Grade)/College Librarian (Selection Grade) who had completed 3 years of service in the pay-scale of 12000-18300/- and/or the corresponding pay-scale(s) applicable prior to 1.1.1996 shall be placed in the minimum of the Pay Band of 37400-67000 with AGP of 9000/- for revision of the pension/family pension w.e.f. 1.1.2006 which has been reiterated by the Government of India in its letter dated 1.7.2010 wherein it has been further stated that it has been asserted that **the revised pension, in no case, shall be lower than 50% of the minimum of the pay in the pay band plus grade pay corresponding to the pre-revised pay-scale from which the petitioner had retired."**

४.४ शेवटी मा.उच्च न्यायालयाच्या एकलपीठाने या शिक्षकांच्या बाजूने जो निर्णय दिला, त्यामध्ये स्पष्टपणाने पुढील आदेश नमूद आहेत :-

"Since the petitioners admittedly had completed 3 years of service in the prerevised scale of 12000-18300, prior to their retirement, although before 1.1.2006, they are held entitled to the fixation of pension by placing them in the minimum pay band of 37400-67000 with AGP of 9000 or revision of their pension/family pension w.e.f.1.1.2006."

४.५ मा.पंजाब व हरियाणा उच्च न्यायालयाच्या एक सदस्यीय पीठाने दिनांक २५ जुलै, २०१२ रोजी CWP No.19266 of 2010 या प्रकरणात हा जो उपरोक्त निर्णय दिला त्यावर हरियाणा राज्यशासनाने त्याच उच्च न्यायालयाच्या 'डिव्हिजन बेंच'पुढे (सर्व प्रकरणी) अपिल दाखल केले. त्या न्यायालयाचे मा.मुख्य न्यायमूर्ती श्री.ए.के.सिक्री व न्या.राकेशकुमार जैन या उभय न्यायाधीशांच्या खंडपीठाने दिनांक १४ जानेवारी, २०१३ रोजी या प्रकरणी (LPA No.1955 of 2012) निर्णय **(संदर्भ:४)** दिला. राज्यशासनाचे म्हणणे फेटाळून लावले व एक सदस्यीय खंडपीठाचा निर्णय कायम केला. त्या निर्णयामध्ये मूळ वादी याचिकाकर्ते (Petitioners) शिक्षक आता जे प्रतिवादी (Respondents) आहेत, त्यांची माहिती पुढील शब्दात देण्यात आली होती :-

"Undisputedly, the respondents retired from service prior to 01.01.2006; they were getting selection grade of 12000-18300 at that time; and completed more than three years of service in the selection grade prior to 01.01.2006. They claimed benefit of 50% minimum pension of the corresponding pay band of of 37400-

NAGPUR UNIVERSITY TEACHERS' ASSOCIATION

B.P.T.A. Regn. NO. F-1564 &Soc.Regn.ActRegn.No.MAH/15/73(NGP)

Affiliated To Maharashtra Federation Of University & College Teachers' Organisations (MFUCTO)

प्रति,
मा.प्रधान सचिव,
उच्च व तंत्र शिक्षण, महाराष्ट्र शासन मंत्रालय, मुंबई

मार्फत :- मा.सहसंचालक, उच्च शिक्षण, अमरावती विभाग अमरावती

विषय :- निवडश्रेणीमध्ये तीन वर्षे पूर्ण केलेल्या दिनांक १ जानेवारी, २००६ पूर्वी निवृत्त झालेल्या अधिव्याख्यात्यांना दिली जाणारी भेदभावपूर्ण वागणूक

महोदय,

उपरोक्त विषयान्वये आपणास निवेदन देतो की,

(१) निवडश्रेणीमध्ये तीन वर्ष पूर्ण केलेल्या आणि दिनांक १ जानेवारी, २००६ पूर्वी निवृत्त झालेल्या अधिव्याख्यात्यांना निवृत्तीवेतनाचे लाभ देतांना भेदभावपूर्ण वागणूक दिली जात आहे.

(२) या संदर्भात दिनांक २० सप्टेंबर, २०१५ रोजी उपरोक्त अधिव्याख्यात्यांची सभा संपन्न झाली असून त्या सभेत या संदर्भात चर्चा होऊन एक ठराव पारित करण्यात आला आहे. तो ठराव सोबत जोडलेला आहे.

(३) आपण त्यावर तातडीने निर्णय घेऊन सदरहू अधिव्याख्यात्यांना निवृत्तीवेतनाचे समुचित लाभ देऊन त्यांना दिली जाणारी भेदभावपूर्ण वागणूक थांबवावी ही विनंती

(४) ही प्रक्रिया तातडीने पार पाडावी करीता हे निवेदन आम्ही आपणास देत आहोत.

प्रा.सतेश्वर मोरे, सहसचिव, नुटा — **डॉ.प्रवीण रघुवंशी**, अध्यक्ष, नुटा

दिनांक :- २१ सप्टेंबर, २०१५

67000+AGP 9000 of the prerevised selection grade of Lecturers of 12000-18300 on the basis of Government of India letter dated 31.12.2008, which has been allowed by the learned Single Judge vide its order under challenge."

४.६ मा.उभय न्यायमूर्तींच्या खंडपीठाने शेवटी सर्व बाजूंचे म्हणणे ऐकून घेतल्यावर एकसदस्यीय खंडपीठाने दिलेल्या निर्णयाशी आम्ही पूर्णपणे सहमत आहोत. उच्च शिक्षण आयुक्तांचे दिनांक ७.०९.२०१० चे आदेश रद्दबादल ठरविणाऱ्या त्या निर्णयामध्ये काहीही चुकीचे नाही. राज्यशासनाच्या अपिलामध्ये काहीही दम (Merit) नाही, त्यामुळे आम्ही ते फेटाळून लावत आहोत. हा आपला निर्णय पुढीलप्रमाणे शब्दबद्ध केला :-

"After hearing learned counsel for the parties, we are in full agreement with the aforesaid observations of the learned Single Judge and find no error in the impugned order by which the order passed by **the Higher Education Commissioner, Haryana dated 07.09.2010 has been quashed." (संदर्भः४)**

४.७ पंजाब व हरियाणाच्या मा.उच्च न्यायालयाच्या खंडपीठाने या सर्व शिक्षकांच्या प्रकरणात (एकुण आठ) दिनांक १४ जानेवारी, २०१३ रोजी जो उपरोक्त निर्णय दिला, त्या सर्व प्रकरणात हरियाणा राज्यशासनाने मा.सर्वोच्च न्यायालयात विशेष अनुमती याचिका (SLP's) दाखल केल्यात. "State Of Haryana & Anr Petitioner(s) Versus Satya Pal Yadav & Anr Respondent(s) With SLP(C) No. 26908-26911 / 2013" या प्रकरणासोबतच मा.सर्वोच्च न्यायालयाने दिनांक १० जुलै, २०१४ रोजी *(197/2014)* या सर्व विशेष अनुमती याचिका 'डिसमिस' केल्या. **SLP मा.सर्वोच्च न्यायालयात 'डिसमिस' झाल्यामुळे मा.पंजाब व हरियाणा उच्च न्यायालयाच्या या निर्णयाला याबाबतीत कायद्याची स्थिती सांगणाऱ्या अंतिम शब्दाचे स्वरूप प्राप्त झाले आहे.**

४.८ हरियाणामधील व महाराष्ट्रातील परिस्थितीची तुलना लक्षात घेणे आवश्यक आहे. विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या वेतनश्रेण्या अंमलात आणण्याची केंद्रशासनाची व्यवस्था हरियाणा शासनाने मान्य केली होती, तशी ती महाराष्ट्र शासनानेही मान्य केलेली आहे. केंद्राच्या त्या समग्र योजनेची अंमलबजावणी करण्याचे मान्य करून केंद्र शासनाची मदत स्वीकारण्याचा स्पष्ट उल्लेख पहिल्याच परिच्छेदात करून महाराष्ट्र शासनाने दिनांक १२ ऑगस्ट, २००९ चा शासननिर्णय निर्गमित केला. केंद्राची ती व्यवस्था स्वीकारणारा शासननिर्णय हरियाणा शासनाने दिनांक २७ ऑगस्ट, २००९ रोजी काढला होता. स्वीकारलेल्या समग्र योजनेमध्ये बिब्बा घालणारा आदेश हरियाणामध्ये तेथील उच्च शिक्षण आयुक्तांनी दिनांक ७ सप्टेंबर, २०१० रोजी काढला होता. महाराष्ट्रामध्ये समग्र योजनेशी विसंगत आदेश हकीम समितीच्या अहवालानुसार दिनांक ५ मे, २००९ रोजी काढण्यात आले होते. हकीम समितीच्या आधारावर काढण्यात आलेल्या दिनांक ५ मे, २००९ च्या आदेशाचे कौतुक असे की त्या हकीम समितीकडे हा विषय सोपविलेलाच नव्हता, तरी तो निर्णय येथे आदळण्यात आला व दुसरे कौतुक असे की सहाव्या वेतन आयोगाच्या शिफारशींचा विचार करून शिफारशी करण्याचे हकीम यांना आदेशित करण्यात आले होते. त्यांनी त्या शिफारशी न पाहताच आपल्या ह्या शिफारशी हाणल्या.

५.१ पंजाब व हरियाणा उच्च न्यायालयाने आणखी एका प्रकरणी (CWP No. 19641 of 2009) दिनांक २१ डिसेंबर, २०१२ रोजी निर्णय दिला. हे प्रकरण मुख्य अभियंत्यांशी संबंधित असले तरी त्यातील धोरणात्मक मुद्दा सारखाच असल्यामुळे ते नमूद करण्यासारखे आहे. या याचिकाकर्त्यांची सहाव्या वेतन आयोगातील 'पेबँड' मधील किमान वेतन पातळीच्या ५० टक्के पेक्षा कमी सेवानिवृत्तीवेतन देण्याची व्यवस्था मा.खंडपीठाने फेटाळून लावली व पुढीलप्रमाणे निर्णय दिला :-

"This would clearly mean that the pay of the retiree i.e. who retired before 01.01.2006 is to be brought corresponding to the revised pay scale as per 6th Central Pay Commission and then it has to be ensured that pension fixed is such that it is not lower than 50% of the minimum of the pay in the band and the grade pay thereon."

५.२ १ जानेवारी, २००६ पूर्वी सेवानिवृत्त झालेल्या शिक्षकांना आज जशी भेदभावपूर्ण वागणूक दिली जात आहे, तशीच ती १ जानेवारी, १९९६ पूर्वी सेवानिवृत्त झालेल्या शिक्षकांनासुद्धा देण्यात आली होती. त्याबाबतीत न्यायालयाच्या निर्णयामुळेच तो भेदभाव दूर झाला. सिलेक्शन ग्रेडमध्ये ५ वर्षांची सेवा झाली व १ जानेवारी, १९९६ नंतर निवृत्त झालेल्या शिक्षकाला १४९४० चा लाभ मिळून त्याचे सेवानिवृत्तीवेतन रुपये ७४७० वर निश्चित होत होते. पण १ जानेवारी, १९९६ च्या पूर्वी ८ दिवस अगोदर याच प्रवर्गातील शिक्षक ५ वर्षे किंवा त्यापेक्षा जास्त सेवा सिलेक्शन ग्रेडमध्ये झालेला असेल तरी १२०००-१८००० च्या वेतनश्रेणीतील किमान वेतन रुपये १२००० धरून त्याचे सेवानिवृत्तीवेतन रुपये ६००० वर निश्चित केले जात होते. काही प्राध्यापकांनी याबाबत मा.उच्च न्यायालयांत दाद मागितली. दिनांक १ ऑगस्ट, २०१२ रोजी W.P. No. 2630/2010 या प्रकरणात मा.औरंगाबाद खंडपीठाने दिलेल्या निर्णयामुळे **(संदर्भः३)** हा अन्याय दूर झाला. उभय बाजूंचे म्हणणे ऐकून घेतल्यानंतर मा.उच्च न्यायालयाने पुढीलप्रमाणे निर्णय दिला :-

"11. We, therefore, find that the denial by Respondents to fix petitioners pay at minimum i.e. Rs.14,940/- is arbitrary, unfounded and hence, unsustainable. In this situation, we direct the Respondents to undertake exercise of revising the wages of petitioners in accordance with remark appearing in appendix-I to Govt. Resolution dated 11.12.1999 quoted above and if they satisfy the terms & conditions in said remark, their pay be fixed at Rs.14,940/- and thereafter their pension be calculated, accordingly. The said exercise shall be completed within four months from today and the revised pension along with arrears, if any, shall then be released within a period of four months to the petitioners." **(संदर्भः३)**

६.१ केंद्र शासनातील कर्मचाऱ्यांसाठी व अधिकाऱ्यांसाठी असलेल्या प्रशासकीय न्यायाधिकरणाच्या दिल्लीस्थित केंद्रीय प्रशासकीय न्याधिकरणाच्या मुख्य खंडपीठाकडे (Central Administrative Tribunal : Principal Bench) एकुण चार प्रकरणे (1) OA No.0655/2010 With (2) OA No.3079/ 2009 (3) OA No.0306/2010 (4) OA No.0507/2010) निर्णयार्थ होती. पूर्णखंडपीठामध्ये "Hon'ble Mr. Justice V.K. Bali, Chairman, Hon'ble Mr.M.L. Chauhan, Member (J), Hon'ble Dr. (Mrs.) Veena Chhotray, Member" या तीन सदस्यांचा समावेश होता. या प्रकरणी न्यायाधिकरणाने दिनांक १ नोव्हेंबर, २०११ रोजी निर्णय **(संदर्भः१)** दिला.

६.२ मुळात केंद्र शासकीय कर्मचाऱ्यांसाठी केंद्रशासनाने दिनांक २९ ऑगस्ट, २००८ रोजीच्या निर्णयाने सहाव्या वेतन आयोगाच्या शिफारशी वरील निर्णय घेतले. पुढे दिनांक ०१ सप्टेंबर, २००८ ला एक कार्यालयीन आदेश (Office Memo : OM) निर्गमित करून त्यामध्ये काही विपरित बदल करण्यात आले. तसाच एक विपरित स्पष्टीकरण करणारा Office Memo (OM) दिनांक १४ ऑक्टोबर, २००८ ला निर्गमित झाला. या दोनही कार्यालयीन आदेशांमध्ये २००६ पूर्वी निवृत्त झालेल्या कर्मचाऱ्यांच्या सेवानिवृत्तीवेतन निश्चितीच्या सूत्रामध्ये आक्रमक असे विपरित बदल करण्यात आले. मूळ व्यवस्था पुढीलप्रमाणे होती :-

"That the revised pension of the pre-2006 retirees should not be less than 50% of the **sum of the** minimum of the pay in the Pay Band and **the grade pay thereon corresponding to the pre-revised pay scale** held by the pensioner at the time of retirement."

६.३ केंद्र शासनाच्या मूळ आदेशाला केंद्रशासनाच्याच कार्यालयीन आदेशान्वये जी सुधारणा करण्यात आली त्यामुळे " Minimum of pay in the Pay Band" याचा मुळातील अर्थ "including the Grade Pay" असा असतांना स्पष्टीकरणामुळे तो " Minimum of the Pay in the Pay Band" असा झाला. असा अर्थ काढणे संपूर्णपणे चूकीचे आहे असे मा.न्यायाधिकरणाने आपल्या निर्णयाच्या परिच्छेद २९ मध्ये नमूद केलेले आहे. ते पुढील शब्दात :-

"29. From the above extracted portion it is clear that the principle of modified parity, as recommended by the V CPC and accepted by the VI CPC and accepted by the Central Government provides that revised pension in no case shall be lower than 50% of the sum of the minimum of the pay in the pay band and grade pay corresponding to revised pay scale from which the pensioner had retried. According to us, as already stated above, in the garb of clarification, respondents interpreted **minimum of pay in the pay band**

as minimum of the pay band. This interpretation is apparently erroneous"

६.४ शेवटी न्यायाधिकरणाने परिच्छेद ३० मध्ये पुढीलप्रमाणे निर्णय दिला:- "In view of what has been stated above, we are of the view that the clarificatiory OM dated 3.10.2008 and further OM dated 14.10.2008 (which is also based upon clarificatiory OM dated 3.10.2008) and OM dated 11.02.2009, whereby representation was rejected by common order, are **required to be quashed and set aside, which we accordingly do.** Respondents are directed to re-fix the pension of all pre-2006 retirees w.e.f. 1.1.2006, based on the resolution dated 29.08.2008 and in the light of our observations made above."

६.५ दिल्लीस्थित केंद्रीय प्रशासकीय न्यायाधिकरणाच्या मुख्य पूर्ण खंडपीठाने दिलेल्या या निर्णयावर केंद्र शासनाने दिल्ली उच्च न्यायालयापुढे अपिल दाखल केले. मा.दिल्ली उच्च न्यायालयाच्या द्विसदस्यीय खंडपीठाने "W.P.(C) 1535/ 2012 Union Of India & Anr....petitioners Versus Central Govt. SAG & Ors....Respondents" या प्रकरणात आपला निर्णय **(संदर्भ:५)** दिनांक २९ एप्रिल, २०१३ रोजी दिला व पुढील शब्दात न्यायाधिकरणाचा निर्णय कायम केला:-

"The writ petitions are dismissed. The decision of the Full Bench of the Tribunal is upheld but without any order as to costs."

६.६ मा.दिल्ली उच्च न्यायालयाच्या या निर्णयातील आदेशाचा बराचसा भाग पंजाब व हरियाणाच्या उच्च न्यायालयाच्या दिनांक २१ डिसेंबर, २०१२ च्या निर्णयाच्या परिच्छेद २६ वर आधारित असून त्यातील महत्त्वाचा भाग पुढीलप्रमाणे आहे :-

"This would clearly mean that the pay of the retiree i.e. who retired before 01.01.2006 is to be brought corresponding

PAYMENT OF ARREARS ON ACCOUNT OF SIXTH PAY REVISION TO THE TEACHERS OF SOCIAL WORK COLLEGES

- DR. ANIL DHAGE, Secretary NUTA

The Government of Maharashtra decided to revise the pay scales of all University and College teachers and equivalent cadres in the state with effect from 01-01-2006 as per the Central Government (UGC) scheme following a 44-day long struggle. The Government Resolution to this effect was issued by the Department of Higher and Technical Education on 12 August, 2009 and was implemented from the month of April, 2010. Regarding arrears for the period 01-01-2006 to 31-03-2010 the State Government stated in the Honb'le High Court at Mumbai on 10 May, 2013 during the course of hearing in Writ Petition No. 1326 of 2012 that the same would be released by 31 July, 2013. **Finally the arrears came to be fully disbursed to the teachers under the Department of Education by the end of 2013.**

(2) As far as teachers of Social Work colleges in the state were concerned, the Department of Social Justice and Special Assistance issued a Government Resolution giving effect to sixth pay revision with a delay of 25 months on 22-09-2011 and was implemented from the month of April, 2012. As a result the arrears on account of sixth pay revision for the period 01-01-2006 to 31-03-2012 became due. A memorandum under the signatures of MFUCTO President and Secretary and NUTA Secretary was submitted to the Social Welfare Minister on 22 October, 2012 with a request to release the arrears for the period (A) 01-01-2006 to 31-03-2010 and (B) 01-04-2010 to 31-03-2012. **However, there was no action on the part of the Government regarding payment of arrears.**

(3) And hence a Writ Petition No. 4377 of 2013 was filed in the High Court of Judicature at Bombay, Nagpur Bench by the Secretary NUTA and 36 other teachers. In the meantime the arrears for the period 01-04-2010 to 31-03-2012 were released sometime in the month of April, 2014 without any assurance about the arrears for the period 01-01-2006 to 31-03-2010.The petition was therefore pursued. After several directions by the Court, the respondent Government submitted its reply on 29-04-2014 pleading the reason of financial constraints. On 13 January, 2015, while dealing with the Civil Application No. 56/15 in the said Writ Petition the Honb'le Court passed the Order, ***"Demand is for arrears of VI Pay Revision. Reason given by the State Government in reply affidavit is tight fiscal position. That cannot be an excuse to deny arrears. We direct respondents to file appropriate affidavit explaining time period within which arrears can be made over to the petitioner."***

(4) On 24th February, 2015 the Honb'le Court passed another order stating ***"In this situation, we direct the Government to deposit 25% of the arrears payable to the petitioners on this account within a period of four weeks from today. It is open to the respondents to file reply-affidavit in terms of the order dt. 13.1.2015 passed by this Court in the meanwhile."*** It was noticed by the petitioners that some colleges had submitted the bills of arrears of the non-petitioner near and dear ones to the Department which had also readily cleared the bills ignoring the court order in respect of the petitioners. This was brought to the notice of the Court. Taking a strong view of this development, the Court on 7 April, 2015 noted the following in the order. ***"Perused order dated 24-02-2015. Learned A.G. P. submits that about 5 petitioners have been paid the amount and 13 other persons not before this Court, have also received the same. Shri Sadawarte, learned Counsel for petitioners disputes this. According to him, none of the petitioners have been paid the amount. He further states that colleges have received the grants from State Government, but, instead of releasing it in favour of petitioners, colleges have submitted bills of their near and dear ones and amount has been appropriate in their favour."*** The Court further passed the order ***"Orders of this Court dated 24-02-2015 are clear. Government was directed to deposit 25% of the amount payable to petitioners and that deposit is still not made, though period of 6 weeks have expired thereafter. In this situation, we direct***

to the revised pay scale as per 6th Central Pay Commission and then it has to be ensured that pension fixed is such that it is not lower than 50% of the minimum of the pay in the band and the grade pay thereon.

As a result, all these petitions succeed and mandamus is issued to the respondents to refix the pension of the petitioners accordingly within a period of two months and pay the arrears of pension within two months.

In case, the arrears are not paid within a period of two months, it will also carry interest @ 9% w.e.f. 01.03.2013. There shall, however, be no order as to cost."

६.७ मा.दिल्ली उच्च न्यायालयाच्या या निर्णयावर केंद्र शासनाने मा.सर्वोच्च न्यायालयात विशेष अनुमती याचिका (SLP (C) 23055 of 2013) दाखल केली. ती मा.सर्वोच्च न्यायालयाने दिनांक २९ जुलै, २०१३ रोजी फेटाळून लावली. त्यावर केंद्र शासनाने पुन्हा पुनर्विलोकन याचिका (Review Petition (C) No(s). 2492 Of 2013 In SLP(C) 23055/2013) दाखल केली. मा.सर्वोच्च न्यायालयाने ती दिनांक १२ नोव्हेंबर, २०१३ रोजी 'डिसमिस' केली. **(संदर्भ:६)** त्यावर केंद्र शासनाने पुन्हा सर्वोच्च न्यायालयात पूर्वनिर्णय निवारक याचिका (Curative Petition (C) No. 126 Of 2014 In Review Petition (C) No. 2492 Of 2013 In Special Leave Petition (C) No.23055 Of 2013) दाखल केली. मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या (1) CJI. R.M. Lodha (2) H.L. Dattu J. (3) Dr. B.S. Chauhan J. (4) Surinder Singh Nijjar J. (5) Fakkir Mohamed Ibrahim Kalifulla) J." या पाच न्यायमूर्तींच्या खंडपीठाने दिनांक ३० एप्रिल, २०१४ रोजी ती 'क्युरेटीव्ह पिटीशन' 'डिसमिस' केली. **(संदर्भ:७) त्यामुळे आता केंद्रीय प्रशासकीय न्यायाधिकरणाच्या व मा.दिल्ली उच्च न्यायालयाच्या या निर्णयाला याबाबतीत कायद्याची स्थिती सांगणाऱ्या अंतिम शब्दाचे स्वरूप प्राप्त झाले आहे.**

७.१ एक गोष्ट स्पष्टपणे नमूद करणे आवश्यक आहे ती अशी की, दिनांक १ जानेवारी, २००६ पूर्वी सेवानिवृत्त झालेल्या या शिक्षकांच्या सेवानिवृत्ती निश्चिती बाबतचा अन्याय दूर करण्याचा प्रश्न हा मंत्रिमंडळासमोर नेऊन नवीन काहीतरी निर्णय घेण्याचा प्रश्न नाही, तर मंत्रिमंडळाने घेतलेल्या निर्णयाप्रमाणे निर्गमित झालेल्या शासननिर्णयाची अंमलबजावणी करण्याचा हा प्रश्न आहे. विद्यापीठीय व महाविद्यालयीन शिक्षकांना विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या वेतनश्रेण्या लागू करण्यासाठी मंत्रिमंडळाने घेतलेल्या निर्णयाप्रमाणे दिनांक १२ ऑगस्ट, २००९ रोजी जो शासननिर्णय निर्गमित झाला, त्याच्या परिच्छेद 8 (B) मध्ये पुढीलप्रमाणे तरतूद आहे :-

" 8 (B) Following allowances and benefits shall be at par with the state government employees. **However for those areas where the teachers are already drawing more allowances or enjoying more benefits than the state government employee (even after the 6th pay commission) the higher rates and / or benefits shall continue i.e. the teachers shall continue to get whichever is higher (existing rates and benefits or as per state government employees after 6th pay commission.)** "

७.२ एक म्हणजे "**सहाव्या वेतन आयोगानुसार शासकीय कर्मचाऱ्यांना मिळणारे किंवा मिळत असलेले लाभ**" (Benefits) व दुसऱ्या बाजूला "**विद्यापीठीय व महाविद्यालयीन शिक्षकांना तत्पूर्वीपासून मिळत असलेले विद्यमान लाभ**" (Existing Benefits) या दोनपैकी जी जास्त लाभदायक असेल ती व्यवस्था या शिक्षकांना लागू असेल अशी स्पष्ट तरतूद शासननिर्णयात आहे. हे सर्व लाभ (Benefits) विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या योजनेमध्ये व केंद्र शासनाच्या आदेशामध्ये नमूद आहेत. त्या लाभांची यादी **(संदर्भ क्रमांक : १९)** राज्य शासननिर्णयामध्ये नमूद आहे. या लाभांची संख्या एकूण ७ आहे. ती पुढीलप्रमाणे :- (i) Research Promotion Grant (ii) Study Leave (iii) Age of Superannuation (iv) Pension (v) Family Pension (vi) Gratuity (vii) Provident Fund

७.३ या सर्व लाभांपैकी पेन्शन व फॅमिली पेन्शन हे दोन लाभ (Benefits) या विवेचनाचा विषय असल्यामुळे "**१ जानेवारी, २००६ पूर्वी सेवानिवृत्त झालेल्या कर्मचाऱ्याचे निवृत्तीवेतन**" ठरवितांना (अ) "सहाव्या वेतन आयोगाने शासकीय कर्मचाऱ्यांना याबाबतीत काय व्यवस्था लाभ दिलेले आहेत?" **(benefits as per state government employees after 6th pay commission)** ते पहावे लागेल व त्यानंतर याचबाबतीत **(ब)** "सहाव्या वेतन आयोगापूर्वी विद्यापीठीय व महाविद्यालयीन शिक्षकांना काय व्यवस्था लाभ उपलब्ध होते ते पहावे लागेल." **(existing rates and benefits)**

(अ) "सहाव्या वेतन आयोगाने शासकीय कर्मचाऱ्यांना या संदर्भात जे व्यवस्था लाभ दिलेले आहेत?" (benefits as per state government employees after 6th pay commission) त्याचे स्वरूप पुढीलप्रमाणे आहे :-

हकीम समितीच्या शिफारशींच्या आधारावर काढलेल्या दिनांक ५ मे, २००९ च्या शासननिर्णयाने **(संदर्भ:१८)** पाचव्या वेतन आयोगातील मूळ निवृत्तीवेतनात ४० टक्के वाढ देण्याचे सरसकट धोरण स्वीकारले गेले. या शासननिर्णयाच्या परिच्छेद ३ मध्ये हे धोरण स्पष्ट केलेले आहे. १ जानेवारी, २००६ रोजी एखाद्याचे मूळ निवृत्तीवेतन समजा १० हजार रुपये असेल तर त्याचे निवृत्तीवेतन सरसकट सूत्राप्रमाणे (A) निवृत्तीवेतन रु.१०,००० (B) डी.पी. रु.५००० (C) त्या तारखेचा २४ टक्के डी.ए. रु.३६०० (D) मूळ वेतनात ४० टक्के

the State Government to deposit the amount as per orders dated 24-02-2015 with the Registry of this Court within a period of two weeks without fail."

(5) Again on 8th June, 2015 the Honb'le Court passed the following order. ***"One week's time is granted for depositing the amount as directed by this Court vide earlier orders. Registry to accept the amount, if deposited, within a period of one week."*** The matter later came up on 25th June, 2015 on which date the following order came to be passed. ***"The State is permitted to deposit the amount along with the Pursis as to how much amount is coming to the share of each of the petitioners. On the deposit of the said amount, the petitioners would be entitled to withdraw the amount which falls to their share. S.O. to 2-7-2015 so as to enable the learned A.G.P.to seek instructions from the concerned Secretary as to within how much period the balance amount will be paid."*** Accordingly the 25% amount of the arrears was deposited in the court by the government and the same was released in favour of the petitioners on 20-07-2015 after due formalities.

(6) The matter finally came up before the Court on 2 July, 2015 when the Court stated in its order that, "***The State has not disputed the entitlement of the petitioners. However, it is submitted that on account of paucity of funds the immediate payment cannot be made. Undisputedly a part of payment to which the petitioners are entitled, has also been made. Learned Government Pleader makes a statement that the balance payment would be made to the petitioners within a period of 3 months from today."*** Disposing of the petition the Court recorded that ***"In that view of the matter, the purpose of the petition is served. The petition is disposed of taking on record the statement made on behalf of the State Government that the balance payment would be made within a period of 3 months as an undertaking given to this Court."*** Finally, just a day before the expiry of the date of undertaking the Department released the 75% of the amount of arrears to some of the petitioners on 01-10-2015 and the same was credited to the accounts of the respective petitioners by 5th October, 2015.

*****

वाढ रु.४००० असे मिळून १ जानेवारी, २००६ रोजी (E) सुधारित निवृत्तीवेतन रुपये २२,६०० राहील.

(ब) "सहाव्या वेतन आयोगापूर्वी विद्यापीठीय व महाविद्यालयीन शिक्षकांना या संदर्भात जे व्यवस्था लाभ" (existing rates and benefits) उपलब्ध होते त्याचे स्वरूप पुढीलप्रमाणे आहे :-

सहावा वेतन आयोग लागू होण्यापूर्वी निवृत्त झालेल्या व होणाऱ्या विद्यापीठीय व महाविद्यालयीन शिक्षक सेवानिवृत्तांसाठी पाचव्या वेतन आयोगात दिनांक १५ नोव्हेंबर, १९९९ च्या राज्यशासनाच्या दोन निर्णयाने ही व्यवस्था केलेली होती. हे दोनही शासननिर्णय **संदर्भ क्रमांक १० व ११ वर नमूद आहेत.** तीच व्यवस्था म्हणजे सहाव्या वेतन आयोगापूर्वीपासून अस्तित्वात असलेली व्यवस्था होय. संदर्भ क्रमांक १० वर नमूद केलेल्या शासननिर्णयाच्या परिच्छेद ६ मध्ये पुढीलप्रमाणे तरतूद आहे :-

"6. Pension shall be calculated at 50% of Pensionable Pay in all cases and shall be subject to a minimum of Rs. 1275 per month and a maximum of upto 50% of highest pay admissible in the state Government, (which is Rs. 24,500 per month since 1st January 1996), **but the full pension in no case shall be less than 50% of the minimum of the revised scale of pay** introduced with effect from 1st January 1996 for the post last held by the employee at the time of his retirement."

संदर्भ क्रमांक : ११ वरील शासननिर्णयाच्या परिच्छेद ४ मध्ये पुढीलप्रमाणे तरतूद आहे :-

"The amount so arrived at will be regarded as consolidated pension/family pension with effect from 1st January 1996. **However, in cases where the pension consolidated is treated as the final full pension, it shall not be less than 50% of the minimum of the revised scale of pay"**

(अ) आणि (ब) या दोनपैकी जे जास्त लाभदायक असेल **"the higher rates and / or benefits shall continue i.e. the teachers shall continue to get whichever is higher"** ते या शिक्षकांना लागू पडेल अशी या शासननिर्णयातील व्यवस्था आहे.

७.४ मा.मुंबई उच्च न्यायालयाच्या औरंगाबाद खंडपीठाने दिनांक ९ जून, २०१५ रोजी सन २०१३ च्या याचिका क्रमांक ४२९२ मध्ये दिलेल्या निर्णयातील परिच्छेद २१ मध्ये १५ नोव्हेंबर, १९९९ च्या शासननिर्णयाचा उल्लेख केलेला आहे. तो पुढीलप्रमाणे :-

"It prima facie appears that, the State Government did not abide by clause (6) of the Government Resolution issued by the Finance Department of Government of Maharashtra dated 15th November, 1999, which is placed on record at Exhibit A Colly by the petitioner. The said resolution was issued for modification in the Maharashtra Civil Services (Pension) Rules, 1982. The clause (6) of the said Resolution reads thus :

(6) Pension shall be calculated at 50% of Pensionable Pay in all cases and shall be subject to a minimum of Rs.1275 per month and a maximum of upto 50% of highest pay admissible in the State Government, (which is Rs. 24,500 per month since 1st January 1996), <u>but the full pension in no case shall be less than 50% of the minimum of the revised scale of pay introduced with effect from 1st January 1996 for the post last held by the employee at the time of his retirement...."</u> (Underlines added)

पुढे मा.खंडपीठाने आपल्या उपरोक्त निर्णयाच्या परिच्छेद २४ मध्ये पुढीलप्रमाणे ठाम मत व्यक्त केले आहे :-

"The State Government **is bound to abide by** clause (6) of the Government Resolution dated 15th November, 1999 which is reproduced hereinabove."

७.५ राज्यशासनाचा कोणताही शासननिर्णय निर्गमित होतांना तो राज्य मंत्रिमंडळाची मान्यता मिळाल्यानंतरच निर्गमित होत असतो. हे सर्वांनाच ठाऊक आहे. पण दिनांक १२ ऑगस्ट, २००९ चा शासननिर्णय निर्गमित झाला, तेव्हा त्याच्या परिच्छेद १४ मध्ये (130/2009) पुढीलप्रमाणे आश्चर्यकारक अशी शब्दरचना होती :-

"(14) This Government Resolution is **subject** to the decision taken by the State Government on the scheme forwarded by Government of India by its letter dated 31/12/2008."

त्यावर महाराष्ट्र प्राध्यापक महासंघाने तीव्र आक्षेप घेतला. त्यावेळी खुद्द मा.उच्च शिक्षणमंत्र्यांनी व मा.मुख्यसचिवांनी ही चुक झालेली आहे, ही गोष्ट मान्य केली. उभयपक्षी दिनांक २६ ऑगस्ट, २००९ रोजी संमत झालेल्या मतैक्य पत्रातील **(संदर्भ:२३)** परिच्छेद (३) पुढीलप्रमाणे आहे:-

"(३) शासन निर्णयातील परिच्छेद १४ मधील पहिल्या वाक्यातील **subject** या शब्दाऐवजी **according** अशी दुरुस्ती करण्यात येईल" (121/2009)

मान्य झाल्याप्रमाणे मूळ दिनांक १२ ऑगस्ट, २००९ च्या शासननिर्णयामध्ये दुरुस्ती करणारा शासननिर्णय **(संदर्भ:२४)** दिनांक १९नोव्हेंबर,२००९ रोजी (229/2009) निर्गमित झाला. त्या शासननिर्णयाने स्पष्टपणे मूळ शासननिर्णयाच्या परिच्छेद १४ मध्ये :-

"This Government Resolution is **subject** to the decision taken by the State Government on the scheme forwarded by Government of India by its letter dated 31.12.2008."

या शब्दांऐवजी

"This Government Resolution is **according** to the decision taken by the State Government on the scheme forwarded by Government of India by its letter dated 31.12.2008."

असे शब्द दाखल करावे असे नमूद आहे.

८. सर्वोच्च न्यायालयापर्यंत टिकून राहिलेल्या केंद्रीय प्रशासकीय न्यायाधिकरणाच्या पूर्ण खंडपीठाने दिलेला निर्णय **(संदर्भ:१)** शासनाने काळजीपूर्वक विचारात घ्यावा असे या सभेचे मत आहे. पाचव्या व सहाव्या वेतन आयोगाने शिफारस केलेल्या व केंद्र शासनाने मान्य केलेल्या '**संग्रथित निवृत्तीवेतन**' (Consolidated Pension) '**वाढीव निवृत्तीवेतन**' (Enhanced Pension) व तसे करतांना निवृत्तीवेतन धारकाला सेवांतर्गत मूळ वित्तलब्धीशी "**पूर्ण समतुल्यता**" (Complete Parity) व "**सुधारित समतुल्यता**" (Modified Parity) या संकल्पना अतिशय उत्तम रीतीने या निर्णयात विशद केलेल्या आहेत. या संकल्पना **संदर्भ १० व ११** वर नमूद असलेल्या महाराष्ट्र शासनाच्या दोनही शासननिर्णयांनी स्थापीत केलेल्या व्यवस्थेचा अंगभूत भाग आहेत. या दोन शासननिर्णयांनी स्थापीत केलेली सेवानिवृत्तीवेतन निर्धारणाची व्यवस्था हीच विद्यापीठीय व महाविद्यालयीन शिक्षकांसाठीची विद्यमान व अस्तित्वात

मा.सर्वोच्च न्यायालयाने हा तपशीलवार निर्णय देतांना असेही नमूद केले आहे की, राजस्थान उच्च न्यायालयाने दुसऱ्या एका उच्च न्यायालयाच्या (पंजाब व हरियाणा) आधारावर आपला निर्णय दिला आहे व (पंजाब व हरियाणा उच्च न्यायालयाच्या) त्या निर्णयाला त्यावेळी सर्वोच्च न्यायालयाने मान्यता दिली आहे. ***सर्वोच्च न्यायालयाने पूर्वीच धोरणास मान्यता दिलेली आहे, हे लक्षात घेता अकारण व अनावश्यक कोर्टकचेऱ्या टाळणे हे राज्यशासनाचे कर्तव्य आहे. लोकांवर कोर्टकचेरी एके कोर्टकचेरी करण्याची वेळ येईल अशा वृत्तीला राज्यशासनाने प्रोत्साहन देऊ नये.***

- मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या दिनांक १ जुलै, २०१५ च्या निर्णयातील परिच्छेद २० पहा (P156NB2015)

असलेली व्यवस्था होय. हकीम समितीच्या शिफारशींच्या आधारावर दिनांक ५ मे, २००९ च्या शासननिर्णयाने **(संदर्भ:१८)** स्थापन केलेली व्यवस्था या वर्गासाठी सर्वांगाने गैरलागू व्यवस्था होय. आणखी वेगळ्या शब्दात मांडायचे तर असे म्हणता येईल की दिनांक १२ ऑगस्ट, २००९ चा शासननिर्णय निर्गमित झाल्यानंतर त्या शासननिर्णयातील परिच्छेद 8 (B) मुळे दिनांक ५ मे, २००९ च्या शासननिर्णयाने स्थापीत केलेली सेवानिवृत्तीवेतनाची व्यवस्था विद्यापीठीय व महाविद्यालयीन शिक्षकांपुरती लोपित झाली किंवा संपुष्टात आली, अशी आणि अशीच ही कायदेशीर स्थिती आहे.

९. मा.मुंबई उच्च न्यायालयाच्या औरंगाबाद खंडपीठाने दिनांक ९ जून, २०१५ रोजी सन २०१३ च्या याचिका क्रमांक ४२९२ मध्ये दिलेल्या निर्णयात **(संदर्भ:९)** मा.खंडपीठाने दिलेल्या सूचना, नोंदविलेली निरीक्षणे, नमूद केलेले निष्कर्ष शासनातर्फे नक्कीच विचारात घेतले जातील. उक्त याचिकेतील याचिकाकर्त्यांची निवेदने विचारात घेणे, त्यांचे म्हणणे ऐकून घेणे हा तर शासनाच्या कायदेशीर कर्तव्याचाच भाग आहे. असे करतांना या ठरावाद्वारे मांडण्यात आलेले मुद्देसुद्धा विचारात घेण्यात यावे. संदर्भ परिशिष्टात नमूद असलेले सर्व न्यायालयीन निर्णय तसेच केंद्र व राज्यशासनाचे आदेशसुद्धा विचारात घेण्यात यावेत अशी या सभेची विनंती आहे.

१०. या ठरावाद्वारे महासंघ शासनास अशी विनंती करीत आहे की, मा.उच्च न्यायालयाच्या आदेशानुसार व आदेशात नमूद असलेल्या मुदतीत पुनर्विचाराची उपरोक्त प्रक्रिया पूर्ण करावी. असे करतांना :-

(१) विद्यापीठीय व महाविद्यालयीन शिक्षक/प्राचार्यांच्या सेवानिवृत्तीवेतनाच्या निर्धारणाकरिता हकीम समिती व त्या समितीच्या शिफारशी विचारात घेऊन काढण्यात आलेला दिनांक ५ मे, २००९ चा शासननिर्णय **(संदर्भ:१८)** संपूर्णपणे गैरलागू आहे असे जाहीर करावे.

(२) राज्य मंत्रिमंडळाच्या निर्णयानुसार निर्गमित झालेल्या दिनांक १२ ऑगस्ट, २००९ च्या शासननिर्णयातील परिच्छेद ८ (ब) मधील व्यवस्था लक्षात घेता विद्यापीठीय व महाविद्यालयीन शिक्षकांना लागू असलेल्या पुढील तरतुदींची काटेकोरपणे अंमलबजावणी करावी असे क्षेत्रीय अधिकाऱ्यांना आदेश द्यावेत :-

"but the full pension in no case shall be less than 50% of the minimum of the revised scale of pay" i.e. "The fixation of pension will be subject to the provision that the revised pension, in no case, shall be lower than fifty percent of the sum of the minimum of the pay in the pay band and the grade pay thereon corresponding to the pre-revised pay scale **from which the pensioner had retired."** (निवडश्रेणीत ३ वर्षे किंवा त्यापेक्षा जास्त सेवा करून दिनांक १ जानेवारी, २००६ पूर्वी निवृत्त झालेल्या विद्यापीठीय व महाविद्यालयीन शिक्षकांचे निवृत्तीवेतन निर्धारण करतांना ते ज्या वेतनश्रेणीत निवृत्त झाले त्या वेतनश्रेणीच्या समतुल्य नव्या वेतनश्रेणीच्या सुरुवातीच्या किमान तळपातळीच्या ५० टक्के पेक्षा त्यांचे सेवानिवृत्तीवेतन कमी असता कामा नये.)

(३) दिनांक १२ ऑगस्ट, २००९ च्या शासननिर्णयाच्या पहिल्याच परिच्छेदातील तरतूद लक्षात घेता सन २००६ पूर्वी निवृत्त झालेल्या सर्व विद्यापीठीय व महाविद्यालयीन शिक्षकांना केंद्र शासनाच्या दिनांक १ सप्टेंबर, २००८ च्या आदेशातील निवृत्तीवेतन विषयक सर्व सुविधा लागू करणारा (All pre-2006 Pensioners be given the same Pensionary Benefits as given to the Pensioners by the Government of India Order dated 01.09.2008) शासननिर्णय त्वरेने निर्गमित करण्यात यावा.

(४) पुनर्विचाराची उपरोक्त प्रक्रिया निर्णय निर्धारण शक्तीच्या स्तरावर सुरू असतांना, दिनांक १ जानेवारी, २००६ पूर्वी निवृत्त झालेले सर्व सेवानिवृत्त शिक्षक हे सदरहू प्रकरणातील उक्त प्रक्रियेच्या पोटी निष्पन्न होणाऱ्या निर्णयाच्या परिणामामुळे, संभाव्यरित्या समप्रभावित होणार असल्यामुळे, संमत करण्यात आलेला उपरोक्त ठराव तसेच सोबतच्या परिशिष्टामध्ये नमूद असलेल्या साऱ्या संदर्भासह उपरोक्त विषयावर आपले सविस्तर निवेदन सादर करण्यासाठी व याबाबतचे म्हणणे मांडण्यासाठी संघटनेच्या शिष्टमंडळाला वेळ देण्यात यावा अशी विनंती करण्यात येत आहे.

(प्रा. ए. टी. सानप) **(डॉ. तापती मुखोपाध्याय)**
अध्यक्ष *सचिव*
MAHARASHTRA FEDERATION OF UNIVERSITY & COLLEGE TEACHERS' ORGANISATIONS

संदर्भ-परिशिष्ट

निवडश्रेणीमध्ये ३ वर्षे किंवा त्यापेक्षा जास्त सेवा होऊन दिनांक १ जानेवारी, २००६ पूर्वी सेवानिवृत्त झालेल्या अधिव्याख्यात्यांच्या सेवानिवृत्तीवेतन निश्चितीच्या संदर्भात मा.मुंबई उच्च न्यायालयाच्या औरंगाबाद खंडपीठाने दिनांक ९ जून, २०१५ रोजी सन २०१५ च्या याचिका क्रमांक ४२९२ मध्ये "या संपूर्ण विषयावर/वादावर पुनर्विचार करावा व चार महिन्यात त्याबाबत निर्णय करावा" असे आदेश राज्यशासनाला दिलेले आहेत. असा पुनर्विचार करतांना मा.उच्च व सर्वोच्च न्यायालयाचे विविध निर्णय तसेच केंद्र व राज्यशासनाचे विविध आदेश शासनाने विचारात घ्यावे असे या महासंघाचे मत असून याबाबतचे राज्यशासनाने विचारात घ्यावयाचे संदर्भ या परिशिष्टात समाविष्ट करण्यात आलेले आहेत. हे संदर्भ क्रमशः पुढीलप्रमाणे :-

(1) Date of Decision : 01/11/2011 : Central Administrative Tribunal Principal Bench. (1) OA No.0655/2010 With (2) OA No.3079/2009 (3) OA No.0306/2010 (4) OA No.0507/2010 OA NO.655/2010 : (1) Central Government SAG (S-29) Pensioners Association through its Secretary Shri Sant Bhushan Lal, R/o C5/21, Grant Vasant, Vasant Kunj, New Delhi-110 070. Versus (1) Union of India through the Secretary to the Govt.of India, Honble Mr.Justice V.K.Bali, Chairman,Hon'ble Mr.M.L.Chauhan,Member(J), Honble Dr. (Mrs.) Veena Chhotray, Member (A). *(127/2015)*

(2) Date of Decision : 25/07/2012 : IN THE HIGH COURT OF PUNJAB AND HARYANA AT CHANDIGARH C.W.P.No.19266 of 2010 : Satyapal Yadav and another..Petitioner(s) vs. State of Haryana and another..Respondent(s) Coram : Hon'ble Mr.Justice Augustine George Masih. *(122/2015)*

(3) Date of Decision : 01/08/2012 : IN THE HIGH COURT OF JUDICATURE AT BOMBAY, BENCH AT AURANGABAD. W.P.NO.2630 OF 2010. Chandrakant Janardan Dangre Petitioner VERSUS The State of Maharashtra & ors. Respondents CORAM :B.P. Dharmadhikari and Sunil P. Deshmukh, JJ. *(140/2015)*

(4) Date of Decision :14/01/2013 : IN THE HIGH COURT OF PUNJAB AND HARYANA AT CHANDIGARH, LPA No.1955 of 2012. State of Haryana and another ...Appellants VERSUS Satyapal Yadav and another...Respondents CORAM : Hon ble Mr. Justice A.K.Sikri, Chief Justice Hon'ble Mr. Justice Rakesh Kumar Jain. *(176/2014)*

(5) Date of Decision : 29/04/2013 : IN THE HIGH COURT OF DELHI AT NEW DELHI. W.P.(C) 1535/2012 UNION OF INDIA & ANR......Petitioners Represented by: Mr.Rajeeve Mehra, ASG with Mr.Ruchir Mishra and Mr.Ashish Virmani, Advocates VERSUS CENTRAL GOVT. SAG & ORS...... Respondents CORAM : HON'BLE MR. JUSTICE PRADEEP NANDRAJOG HON'BLE MR. JUSTICE V. KAMESWAR RAO PRADEEP NANDRAJOG, J. (Oral) *(136/2015)*

(6) Date of Decision : 12/11/2013 : IN THE SUPREME COURT OF INDIA **REVIEW PETITION** (C) NO(s).2492 OF 2013 IN SLP(C) 23055/2013, Union Of India And Another..Petitioner (S) VERSUS Central Govt.Sag (S-29) And Another Respondent (s). CORAM : Hon'ble Mr. Justice Surinder Singh Nijjar, Hon'ble Mr. Justice Fakkir Mohamed Ibrahim Kalifulla. *(122/2015)*

(7) Date of Decision : 30/04/2014 : IN THE SUPREME COURT OF INDIA (Record Of Proceedings) **CURATIVE PETITION** (CIVIL) NO.126 OF 2014 IN REVIEW PETITION (CIVIL) NO. 2492 OF 2013 IN SPECIAL LEAVE PETITION (C) NO.23055 OF 2013 Union Of India And Another ..Petitioner (S) VERSUS Central Govt. Sag (S-29) And Another Respondent (s) CORAM : Hon ble The Chief Justice Hon'ble Mr. Justice H.L. Dattu Hon ble Dr. Justice B.S. Chauhan Hon ble Mr. Justice Surinder Singh Nijjar

Hon'ble Mr.Justice Fakkir Mohamed Ibrahim Kalifulla. *(119/2015)*

(8) Date of Decision : 02/05/2014 : IN THE HIGH COURT OF JUDICATURE AT BOMBAY CIVIL APPELLATE JURISDICTION : WRIT PETITION NO. 5466 OF 2006. (1) Shivaji University Teachers Association..Petitioners VERSUS (1) State of Maharashtra through Higher & Technical Department..Respondents CORAM : ANOOP V. MOHTA AND M. S. SONAK, JJ. JUDGMENT PER : M.S. SONAK, J. *(12/2015)*

(9) Date of Decision : 09/06/2015 : IN THE HIGH COURT OF JUDICATURE AT BOMBAY BENCH AT AURANGABAD. W. P. NO. 4292 OF 2013 . Association of college and University superannuated teachers Through its President and Convener, Principal Dr. M.A. Wahul. PETITIONER VERSUS (1) Union of India Through its Under Secretary, Department of Education, New Delhi . CORAM : S. S. SHINDE & P. R. BORA, JJ. *(117/2015)*

(10) Dated 15th November, 1999 : Modifications in the Maharashtra Civil Services (Pension) Rules, 1982. Government Of Maharashtra : Finance Department Resolution No. PEN-1099/302/SER-4, Mantralaya, Mumbai 400 032, *(159/1999)*

(11) Dated 15th November 1999 : Revision of Pension/ Family Pension of pre-1-1-1996 Pensioners/Family Pensioners. Government of Maharashtra : finance department Resolution No.PEN-1099/303/SER-4 : Mantralaya, Mumbai-400 032, *(164/1999)*

(12) Dated (Submitted on) 24th March, 2008 : Report of the Sixth Central Pay Commission *(13/2008)*

(13) Dated the 1st September, 2008 : F.No.38/37/08-P&PW(A) GOVERNMENT OF INDIA Ministry of Personnel, Public Grievances & Pensions Department of Pension & Pensioners Welfare Lok Nayak Bhawan, New Delhi-il0003 OFFICE MEMORANDUM **Sub: Implementation of** Government's decision on the recommendations of the Sixth Central Pay Commission - **Revision of pension of pre-2006 pensioners/familv pensioners** etc. *(122/2008)*

(१४) दिनांक २३ सप्टेंबर २००८ : राज्य वेतन सुधारणा समिती, २००८ ची स्थापना, महाराष्ट्र शासनःवित्त विभागःशासन निर्णय क्रमांक : वेपुर १२०८/ प्र.क्र.७२/सेवा-९ मंत्रालय मुंबई ४०० ०३२. *(131/2008)*

(15) Dated : 3 October 2008 : Report of the Committee to Review the Pay Scales and Service Conditions of University and College Teachers, 2008 *(133/2008)*

(16) Dated the 31st December, 2008 : Scheme of revision of pay of teachers and equivalent cadres in universities and colleges following the revision of pay scales of Central Government Employees on the recommendations of the Sixth Central Pay Commission. Government Of India Ministry Of Human Resource Development Department Of Higher Education No.1-32/ 2006-U.II/U.I (i) New Delhi, *(17/2009)*

(१७) दि. २७ फेब्रुवारी, २००९ : राज्य वेतन सुधारणा समिती, २००८ शिफारशी स्विकृत करण्याबावत, महाराष्ट्र शासन, वित्त विभाग, शासन निर्णय क्रमांक, वेपूर-१२०९/प्र.क्र.२०/सेवा-९, मंत्रालय,मुंबई- ४०० ०३२, राज्य वेतन सुधारणा समिती, २००८ च्या अहवालातील शिफारशी व त्यावर शासनाने घेतलेले निर्णय, अ.क्रं. राज्य वेतन सुधारणा समिती, २००८ च्या अहवालातील शिफारशीःशासनाने घेतलेला निर्णय *(81/2009)*

(18) Dated 5th May 2009 : Revision of Pension of pre 1.1.2006 Pensioners. GOVERNMENT OF MAHARASHTRA. Finance Department : Resolution No. PEN 1009/CR29/SER-4 Mantralaya, Mumbai 400 032 *(151/2009)*

(19) Date: 12th August 2009 : Revision of pay Scales of teachers and equivalent cadres in Higher Education as per UGC Scheme (6th Pay commission) Universities, Affiliated Colleges, Government Colleges/ Institutes of Science etc. GOVERNMENT OF MAHARASHTRA Higher & Technical Education Department, Resolution No. NGC 2009/(243/09)-UNI-1, Mantralaya Annex, Mumbai 400 032. *(123/2009)*

(20) Dated the 15th December 2009 : F-NO. 15-1/ 2009-IFD/U.II : Government Of India Ministry of Human Resource Development:Department of Higher Education New Delhi *(3/2010)*

(२१) दिनांक ३१ जुलै, २००९ : महाराष्ट्र शासन उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, : मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२ क्र. एनजीसी (२००८/२४३/०८)/विशि-१ *(143/2009)*

(22) Date of Decision : 17/01/2013 : COURT NO. - 9 Case :- WRIT - A No. - 64068 of 2011 Petitioner :- Dr. Hridaya Nath Tripathi Respondent :- The State Of U.P. And Others Petitioner Counsel :- Durga Tiwari : Respondent Counsel :- C.S.C., B.D.Pandey Hon ble Rajiv Sharma,J. Hon ble Satyendra Singh Chauhan,J. *(31/2013-99/15)*

(२३) दिनांक २६ ऑगस्ट, २००९ : महाराष्ट्र प्राध्यापक महासंघाचे प्रतिनिधी व मा. मुख्य सचिव, प्रधान सचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण व संचालक, उच्च शिक्षण यांची मा. मंत्री, (उच्च व तंत्र शिक्षण) श्री.राजेशजी टोपे यांचे समवेत दिनांक २६ ऑगस्ट, २००९ रोजी झालेल्या बैठकीचे इतिवृत्त *(121/2009)*

(24) Date : 19 November, 2009 : Revision of pay Scales of teachers and equivalent cadres in Higher Education as per UGC Scheme (6th Pay commission) Universities, Affiliated Colleges, Government Colleges/ Institutes of Science etc. Government of Maharashtra Higher & Technical Education Department, Corrigendum No. NGC 2009/(243/09)-UNI-1 Mantralaya Annex, Mumbai-400 032 *(229/2009)*

(25) Date of Decision : 29/07/2013 : Supreme Court Of India Petition(s) for Special Leave to Appeal (Civil) No(s).15927/2013 (From the judgement and order dated 17/ 01/2013 in CMWP No.64068/2011 of The High Court Of Judicature At Allahabad) State Of U.P. & Ors.Petitioner(s) Versus Hridaya Nath Tripathi Respondent(s) Coram : Hon'ble Mr. Justice H.L. Gokhale Hon'ble Mr. Justice J. Chelameswar *(100/2015)*

सन २००६ पूर्वी सेवानिवृत्त झालेल्या प्राध्यापकांचे सेवानिवृत्ती वेतन ठरवितांना भेदभावपूर्ण वागणूक : ४

(१) निवडश्रेणीमध्ये ३ वर्षे किंवा त्यापेक्षा जास्त सेवा होऊन १ जानेवारी, २००६ पूर्वी सेवानिवृत्त झालेल्या अधिव्याख्यात्यांना जी भेदभावपूर्ण वागणूक देण्यात आली आहे, त्या संदर्भात रविवार, दिनांक २० सप्टेंबर, २०१५ रोजीच्या सभेमध्ये संमत करण्यात आलेला ठराव दुसऱ्या दिवशी म्हणजे दिनांक २१ सप्टेंबर, २०१५ रोजी मा.सहसंचालक, उच्च शिक्षण, अमरावती विभाग अमरावती यांचे मार्फत मा.प्रधान सचिव उच्च व तंत्र शिक्षण, महाराष्ट्र शासन मंत्रालय, मुंबई यांना संघटनेचे अध्यक्ष डॉ.प्रवीण रघुवंशी व सहसचिव डॉ.सतेश्वर मोरे यांनी एका पत्राद्वारे सादर केला. (पत्र सन २०१५ च्या नुटा बुलेटीनच्या पृष्ठ १४६ वर प्रसृत करण्यात आलेले आहे)

(२) दिनांक २० सप्टेंबर, २०१५ रोजीच्या सभेत संमत झालेला ठराव नुटाच्या प्रतिनिधींनी महाराष्ट्र प्राध्यापक महासंघाच्या कार्यकारी मंडळाच्या रविवार, दिनांक २७ सप्टेंबर, २०१५ रोजी झालेल्या बैठकीमध्ये विचारार्थ व निर्णयार्थ ठेवला होता. त्या ठरावावर तपशीलवार चर्चा करून काही दुरुस्त्यासह महासंघाच्या कार्यकारी मंडळाने उक्त विषयावर ठराव संमत केला. (सदरहू ठराव सन २०१५ च्या नुटा बुलेटीनच्या पृष्ठ १४५ वर प्रसृत करण्यात आलेला आहे)

(३) राजस्थान उच्च न्यायालयाच्या मा.खंडपीठाने दिलेल्या निर्णयावर राजस्थान शासनाने सर्वोच्च न्यायालयात विशेष अनुमती याचिका दाखल केली. त्या याचिकेचा निर्णय दिनांक १ जुलै, २०१५ रोजी लागला असून २२ परिच्छेदांच्या आपल्या या निर्णयामध्ये राजस्थान शासनाचे अपिल मा.सर्वोच्च न्यायालयाने 'डिसमिस' केलेले आहे. (मा.सर्वोच्च न्यायालयाचा सदरहू निर्णय सन २०१५ च्या नुटा बुलेटीनच्या पृष्ठ १५३ वर प्रसृत करण्यात आलेले आहे) - **संपादक**

PR : (1) P101 NB2015 (2) P126 NB2015 (3) P138 NB 2015 (4) P 152 NB 2015

REPORTABLE

IN THE SUPREME COURT OF INDIA

CIVIL APPELLATE JURISDICTION : **CIVIL APPEAL NO. 1123 OF 2015**
(Arising out of SLP(C) NO.321 OF 2015)

State of Rajasthan and Ors.....Appellants **VERSUS** Mahendra Nath Sharma.....Respondent **WITH** CIVIL APPEAL NO.1124 OF 2015 (@ SLP(C) NO. 342 OF 2015) CIVIL APPEAL NO.1126 OF 2015 (@ SLP(C) NO. 461 OF 2015) CIVIL APPEAL NO.1127 OF 2015 (@ SLP(C) NO. 72 OF 2015) CIVIL APPEAL NO.4908 OF 2015 (@ SLP(C) NO. 649 OF 2015) CIVIL APPEAL NO.1129 OF 2015 (@ SLP(C) NO. 1008 OF 2015) CIVIL APPEAL NO.1131 OF 2015 (@ SLP(C) NO. 1155 OF 2015) CIVIL APPEAL NO.1132 OF 2015 (@ SLP(C) NO. 1159 OF 2015) CIVIL APPEAL NO.1133 OF 2015 (@ SLP(C) NO. 1220OF 2015) CIVIL APPEAL NO.1134 OF 2015 (@ SLP(C) NO. 1327 OF 2015) CIVIL APPEAL NO.1135 OF 2015 (@ SLP(C) NO. 1411 OF 2015)

JUDGMENT

Dipak Misra, J.

The respondents were working on different posts of Lecturers, Librarians and PTIs, who retired prior to 1.1.2006. It is not in dispute that all of them were appointed in different years from 1950 to 1976 and **all of them retired between 1991 to 2004. It is also not in dispute that all of them had been granted Lecturers (Selection Scale) on or before 1.1.1986. Thus, all of them had completed three years of service in the said pay-scale prior to 1.1.2006.** After the pay revision took place, on the basis of the recommendation of the 4th Pay Commission, the respondents/ similarly situated employees got the benefit of revision of the pay scale with effect from 1.1.1986 vide notification dated 3.6.1988. As per the Rajasthan Civil Services (Revised Pay Scales for Government College Teachers) Rules, 1988, (for short, "the 1988 Rules"), the schedule indicates the existing pay scale and the revised UGC pay scale. A chart in that regard would indicate as follows :

"S. No.	*Name of posts*	*Existing Pay Scale*	*Revised U.G.C. Pay Scale*
1	*2*	*3*	*4*
1.	*Principal of Post Graduate College*	*Rs.1500-2500*	*4300-50-5700-200-7300*
2.	*Principal of Degree College/Vice Principal of Post Graduate College/ Degree College*	*Rs.1200-1900*	*3700-125-4950-150-5700*
3.	*Lecturer (Ordinary Scale)*	*700-1600*	*2200-75-2800-100-4000*
4.	*Lecturer (Senior Scale)*	*-*	*3000-100-3500-125-5000*
5.	*Lecturer (Selection Scale)*	*-*	*3700-125-4950-150-5700"*

In the present case, we are only concerned with serial no. 3 to 5.

2. From the aforesaid schedule, it is quite clear that in the year 1986, the post of Lecturer (Selection Scale) was introduced for the purpose of revision of pay scale and **the respondents since then had been drawing the pay scale of the post of Lecturer (Selection Scale).**

3. As the factual matrix would unfurl, the Government of Rajasthan vide Rajasthan Civil Services (Revised Pay Scale for Government College Teachers including Librarians, PTIs) Rules, 1999, (for short, "the 1999 Rules") revised the pay scales of Government College Teachers/Librarians w.e.f. 1.1.1996. The Schedule appended to the said Rule mentioned the post of Lecturer (Ordinary Scale), Lecturer (Senior Scale) and Lecturer (Selection Scale) showing the existing revised pay scale as against the said post, as a result of which **the respondents who retired prior to the year 1996 or for that matter in the year 1999 were granted revised pension on the basis of the revised pay scale w.e.f. 1.1.1996 meant for the grade of Lecturer (Selection Scale).**

4. In the year 2008, the Government of Rajasthan issued a circular/memorandum dated 12.09.2008, which envisaged that the pension/ family pension of all the pre 1.9.2006 State pensioners/family pensioners be revised w.e.f. 1.9.2006 as per the provisions made therein. Paragraph 3 of the said Circular/Memorandum provides the dictionary clause, which reads as under:

"(a) 'Existing Pensioner' or 'Existing Family Pensioner' means a pensioner who was drawing/entitled to pension/family pension as on 31.08.2006.

(b) 'Existing Pension' means the basic pension/ consolidated pension inclusive of commuted portion, if any, due on 31.08.2006.

(c) 'Existing Family Pension' means the basic family pension/consolidated family pension drawn on 31.08.2006.

(d) 'Existing Dearness Relief' means the dearness relief @ 24% on original pension of family pension plus dearness pension.

(e) 'Bank' means the branch of the Bank from which the pensioner is getting his pension Consolidation/Revision of Pension."

5. Paragraph 4 provides that the pension/family pension of existing pre-1.9.2006 pensioners/family pensioners will be consolidated w.e.f.1.9.2006 by adding together the following :-

"(i) The existing pension/family pension

(ii) Dearness Pension @ 50% of original pension/family pension/consolidated pension/consolidated family pension under FD order No. F.6(3) FO(Rule5)12004 dated 24.05.2004, where applicable.

(iii) Dearness Relief @ 24% of original pension/family pension/consolidated pension/consolidated family pension plus Dearness Pension.

(iv) Fitment weightage @ 40% of the existing pension/ family pension. Where the existing pension in (i) above includes the effect of merger of 50% of dearness relief w.e.f. 01.07.2004, the existing pension for the purpose of fitment weightage will be recalculated after excluding the merged dearness relief of 50% from the pension."

6. It has also been stipulated therein that the amount so arrived at will be regarded as consolidated pension/family pension with effect from 1.9.2006. The relevant part of Paragraph 5 of the said circular/ memorandum reads as follows :

***"The consolidated pension (treated as final 'Basic Pension') as on 01.09.2006 of pre-01.09.2006 pensioner shall not be lower than 50% of sum of the minimum pay of the post in the running pay band plus grade pay introduced** w.e.f. 01.09.2006 corresponding to the pre-revised pay scale of the post from which pensioner had retired, subject to the condition that the existing provisions in the rules governing qualifying service for grant of pension and minimum pension shall continue to be operative."*

7. At this juncture, it is apt to note that the aforesaid clause is central to the controversy calling for interpretation. **The learned Single Judge of the High Court vide judgment and order dated 20th September, 2011 considering many an aspect had granted relief to the respondents herein.** The said order was challenged in Intra-Court appeal before the Division Bench. The Division Bench reproduced para 6.3.9 of the UGC Regulations as relied by the State, which stipulates as follows:-

"6.3.9 The incumbent teacher must be on the roll and active service of the Universities/Colleges on the date of

consideration by the Selection Committee for Selection/CAS Promotion."

On behalf of the respondents therein, reliance was placed on a communication dated 31.3.2010 issued by the Pension and Pensioners Family Welfare Department, Government of Rajasthan, Jaipur as well as the communication of the Government of India (Ministry of Human Resources Development, Department of High Education) dated 15.12.2009 by which the Central Government had decided to extend the benefits of pay band of Rs. 37400-67000 to those who had completed three years of service in the pre-revised pay scale of 12000-420-18300 and the order dated 15.12.2009 was made applicable to those pensioners who were drawing pension/family pension on 1.1.2006 under the Central Civil Services (Pension) Rules, 1972. Another communication dated 1.7.2010 issued by the Government of India, Ministry of Human Resource Development to the Secretary, UGC was also placed reliance upon. The Division Bench adverted to the submissions of the learned Advocate General for the State which was mainly focussed on the aspect that certain documents and guidelines were not filed before the learned Single Judge, as a consequence of which an erroneous decision had been rendered. On the basis of the said submissions, the Division Bench passed the following order :-

"When Schedule is part of the Rules and extension of the pay scale of 37400-67000 depends upon the aforesaid aspects, the question was required to be examined by the Single Bench whether in view of the provisions made in the rules and the guidelines particularly contained in para 6.3.9, the respondents could have been extended the benefit. The decision issued by the Finance Department was also not placed for consideration before the Single Bench. Single Bench has not taken into consideration the guidelines which were required to be taken into consideration before reaching any decision. Similarly, the stand of the State Government is that newly upgraded pay scale has been introduced for the first time on 1.1.2006, whether it would be applied to the persons who have already retired on the date it has been created with the certain riders. This aspect would also be required to be examined that Finance Department has not accepted the proposal for enhancement. The financial liability is to be borne by the State Government. It is also to be taken into consideration whether the pay scale in running pay band 37400-67000 and grade pay 9000/- is admissible to Lecturers who have completed three years in selection scale on or after 01.01.2006 only. The dispensation is allowed under CAS selection scale or ACP admissible to State Government Employees on completion of 9, 18 and 27 years service; it is not a regular line promotion or automatic. In various other States also, similar revision of pension has not been allowed due to the financial condition. All these aspects are required to be taken into consideration. When documents, final order of State Government and guidelines referred in Schedule were not placed before the Single Bench, obviously, they could not have been taken into consideration. As guidelines were admittedly prevailing, same ought to have been brought to the notice of the Single Bench of the purpose of effective adjudication by the parties.

Consequently, we have no hesitation in setting aside the order passed by the Single Bench as material aspects/ documents were not placed for consideration before it. *The decision of the Central Government was applicable to its own employees governed by the Central Civil Services Rules, 1972. It could not have been made applicable ipso facto to the State Government employees. The decision taken by the Finance Department was unfortunately not brought to the notice of Single Bench which has now been submitted.* ***All these aspects are also required to be considered by the Single Judge."***

8. Being of this view, the Division Bench set aside the order passed by the learned Single Judge **and remitted the matter to the writ Court to decide the matter afresh after considering the guidelines and various other aspects of the case.**

9. After the remit, the learned Single Judge adverted to the rival submissions, considered the Regulations of 2010, paragraph 5 of the Memorandum dated 12.9.2008, Notification dated 12.10.2009, Letter dated 15.12.2009 issued by the Government of India, Ministry of HRD wherein it was clarified that pay band of Rs.37400-67000 is to be given to all those who had already completed three years of service in selection grade prior to 1.1.2006 and, **more specifically, the pensioners and on that analysis allowed the writ petitions.**

10. Being dissatisfied with the decision of the learned Single Judge, the State of Rajasthan and its functionaries preferred Intra-Court appeals before the Division Bench. The Division Bench noticed that the learned Single Judge has awarded the benefit as per existing guidelines of UGC to the respondents who had retired prior to 1.1.2006. That apart, the Division Bench took note of certain other factors, namely, that there were three pay-scales applicable to the respondents, namely, Rs.8000-275-13500, Rs.12000-420-15300 and Rs.12000-420-18300; that the Sixth Pay Commission had recommended to revise these pay scales to Rs.15600-39100 with Academic Grade Pay (hereinafter referred to As 'AGP') of Rs. 6,000/- to the first existing pay scale, Rs.7,000/- as AGP as Senior Scale, to second existing pay scale, and Rs.8,000/- as AGP as Selection Scale to the third pay scale; and that it had also recommended for bifurcation of pay scales of Lecturers (selection scale) into two, namely, Rs. 15600-39100 with AGP of Rs.8000/- **for those lecturers (selection scale), who have not completed 3 years of service in the existing pay scale as on 01.01.2006 and the pay scale of Rs.37400-67000 with AGP of Rs.9000/- for all those, who had completed 3 years service in the existing pay scale as on 01.01.2006 and onwards, subject to the guidelines issued in this regard.**

11. After so stating, the Division Bench opined that the respondents were entitled as per paragraph 5 of the Memorandum dated 12.9.2008 for fixation of their pension at the minimum of 50% in the running pay band plus grade pay of the post introduced vide notification dated 12.10.2009. It took note of the fact that the pension was revised as per notification dated 12.10.2009 but out of the two pay bands of Lecturers (Selection Scale), the lower pay band of Rs.15,600-39,100/- was taken into consideration for fixation of pension on the ground that the respondents had not completed three years of service in the selection scale prior to their retirement. **The Division Bench appreciated the reasoning of the learned Single Judge that the consolidated pension as on 1.9.2006 should not be lower than 50% of the minimum pay of the post in the running pay band plus grade pay** introduced w.e.f. 1.9.2006. Elucidating the reasons ascribed by the learned Single Judge, the Division Bench stated that since the pay scales were revised with effect from 01.09.2006, it was clear that such revised pay scales were to be taken note of in the revision of the pension; that the pay scale was revised pursuant to the Notification dated 12.10.2009, with effect from 01.01.2006 instead of 01.09.2006; that **it was clear that revision of pay scale would be at the minimum of 50% of the sum of the pay in running pay band plus grade pay so introduced from the year 2006;** that the University Grants Commission Regulations of 2010 notified on 30.06.2010, with special reference to para nos. 1.3, 6.3, 6.3.9, 6.4.0 to 6.4.8, were applicable to the Teachers, who were in active service; and that these Regulations did not have any retrospective effect. Thereafter the appellate Bench observed that notwithstanding anything contained in the Regulations of 2010, if any candidate was eligible for promotion under Career Advancement Scheme (hereinafter referred to as 'CAS') prior to 31.12.2008, the promotion under CAS would be as per Regulations of 2000, as amended from time to time, read with Notification and guidelines issued by the UGC from time to time. It further observed that the promotion in the selection scale could not be nullified, even if it was given prior to the

Notification of 2000 and if any Teacher/Librarian/ PTI was given Selection Scale prior to the enforcement of the Regulations of 2010, **it was not necessary for him to be considered for again giving the Selection Scale in accordance with the Scheme of the Regulations of 2010** as the Regulations did not take away the Selection Scale awarded under the earlier provisions. **The Division Bench clarified by way of example that if a teacher was awarded Selection Scale in the year 2002 or prior to it under the old Regulation and was continuing, then the benefit of Revised Pay Scale Rules, could not be denied to him.**

12. After so stating, the Division Bench referred to the decision rendered by the Punjab and Haryana High Court in the case of **State of Haryana and Anr. v. Satyapal Yadav and Anr.** *(LPA No.1955 of 2012 decided on 14.1.2013.)* Thereafter, the Division Bench referred to the written arguments submitted by the Joint Director, Pension and Pensioners Welfare Department, Government of Rajasthan, considered the submissions of the respondents, referred to paragraph 5 of the memorandum dated 12.9.2008 and dealt with the submission that reasoning given in the memorandum did not entitle the respondents revision of pension in the corresponding pay scale of Rs.37400-67000 with AGP of Rs.9000, and declined to accept the same. Eventually, the Division Bench ruled thus :-

"It is admitted that all the respondents were serving as Lecturers in the Selection Scale on the date of their retirement, which is prior to 01.01.2006 when the recommendations of the Sixth Pay Commission were enforced. It is also admitted that all the respondents were considered for grant of Selection Scale pay in accordance with the then prevailing UGC guidelines, under which they were, after completing 3 years of service subjected to screening including consideration of their refresher and orientation courses and research material. They were drawing their pay in Senior Scale prior to their retirement and thus they were entitled for revision of their pay scale in accordance with the corresponding pay scale applicable to their post. The Sixth Pay Commission recommended for two pay scales of Lecturers (Selection Scale). The first was applicable to those, who had not completed three years of service in the existing pay scale as on 01.01.2006, and the second category was of those, who have completed 3 years of service in the existing pay scale as on 01.01.2006 and onwards, subject to the guidelines issued in this regard. The University Grants Commission Regulations of 2010 could not be given retrospective effect and further these guidelines were not applicable to those, who were already placed in the Selection Scale. ***The respondents, therefore, after the award of the pay scales applicable of Lecturer (Selection Scale), could not be treated in the lower pay scale as they had completed 3 years of service prior to 01.01.2006. They could not be artificially placed back into the Selection Scale which was applicable, to those who had not completed 3 years service in the existing pay in the Selection Scale as on 01.01.2006."***

13. We have heard Mr. Ranjit Kumar, learned Solicitor General of India, on behalf of the appellants and Ms. Shobha and Mr. Ranbir Singh Yadav, learned counsel for the respondents.

14. Learned Solicitor General has submitted that the order of High Court of Punjab and Haryana has no application in the present case inasmuch as the State of Haryana had adopted/incorporated the recommendations of the 6th Pay Commission completely, which is not the case with State of Rajasthan; and more importantly the order that was challenged before the Punjab and Haryana High Court was that of Higher Education Commissioner, dated 07.09.2010, which reversed the grant of benefit of extending the pay band of Rs. 37400-67000 with AGP of Rs. 9000 to those Lecturers who had retired before 01.01.2006, as decided by the High Level Committee constituting of Chief Secretary, Finance Secretary and Education Secretary of Govt. of Haryana vide order dated 27.08.2009.

15. Learned Solicitor General further submitted that the High Court has failed to appreciate that in terms of Rule 165 of Rajasthan Civil Service (Pension) Rules, 1996 as well as Rule 3 of Notification dated 12.10.2009, if any doubt arises as to the interpretation of the said Rules it shall be referred to Finance Department and the Finance Department has, vide its letter dated 22.01.2010 and Memorandums dated 18.06.2013 and 26.05.2014, clarified the said issue and the said clarifications have not been challenged. It is further urged by him that the notifications issued by the Ministry of Human Resource Development dated 31.12.2008 and 15.12.2009 relating to Revision of Pay and Revision of Pension are not binding on the State of Rajasthan as they are specifically for lecturers in Central Universities/Colleges, and moreover the State can decide its own policy and not to act in accordance of what the Central Government has decided. It is further urged by him that there is a difference between Revision of Pay and Revision of Pension, and the notification dated 12.10.2009 relating to revision of pay is only applicable to the existing employees and not to those who had retired prior to 01.01.2006.

16. Learned counsel for the respondents, while rebutting the submissions of the learned Solicitor General appearing for the appellants, would submit that the claim of the appellants that 2009 Rules notified on 12.10.2009 are meant for employees who were on the roll as on 01.01.2006 is fallacious and contrary to the scope and object of the 2009 Rules and Paragraph 5 of the Memorandum dated 12.09.2008 inasmuch as the Division Bench as well as the Single Bench has recorded that the pension of respondents has been revised pursuant to the revision of pay scale as per the Notification dated 12.10.2009. The learned counsel would further submit that there is no justification in the submission of the appellants that the respondents would be eligible for pension in terms of the pay band of Rs. 15,600-39,100 with AGP of Rs. 8000 and not Rs. 37,400-67,000 with AGP of Rs. 9000, for the respondents who have been granted the lecturer (Selection Scale) have already completed more than 3 years of service in the said post. While refuting the submission of the appellants that the order of Punjab and Haryana High Court is not applicable in the present case, the learned counsel for the respondents would submit that the rules are similar and the controversy raised before the Punjab and Haryana High Court and this court are identical. In this regard, the counsel for the respondents has relied on Clause 6 of the Haryana Revised Pension Rules which is identical to Paragraph 5 of the memorandum dated 12.09.2008.

17. To appreciate the controversy in proper perspective, we think it appropriate to compare in juxtaposition Rule 6(1) of the Haryana Civil Services (Revised Pension) Part-I Rules, 2009 and paragraph 5(i) of the Memorandum dated 12.9.2008 and accordingly they are reproduced hereunder :-

Haryana Civil Services (Revised Pension) Part-I Rules, 2009	*Circular / Memorandum*
Rule 6(1)	*Paragraph 5 (i)*
(1) The fixation of revised entitlement of pension shall be subject to the provision that the revised entitlement of pension so worked out shall, in no case, be lower than fifty per cent of the minimum of the pay in the pay band + grade pay in the corresponding revised scale in terms of Haryana Civil Services (Revised Pay) Rules, 2008, or as the case may be, Haryana Civil Services (Assured Career Progression) Rules, 2008, to the pre-revised pay scale from which the pensioner had retired.	*The consolidated pension (treated as final 'basic pension') as on 1.9.2006 of pre-01.9.2006 pensioner shall not be lower than 50% of sum of the minimum pay of the post in the running pay band plus grade pay introduced w.e.f. 1.9.2006 corresponding to the pre-revised pay scale of the post from which pensioner had retired. Subject to the condition that the existing provisions in the rules governing qualifying service for grant of pension and minimum pension shall continue to be operative.*

18. We are absolutely conscious that we had already reproduced paragraph 5(i) earlier but we

have quoted it hereinabove to appreciate the impact and import of the same in juxtaposition of the Haryana Rules. There is no shadow of doubt that the language employed in 2009 Rules of Haryana and the Circular/Memorandum dated 12.9.2008 are slightly different but the import and impact is the same. It is appropriate to note here that placing reliance on the same, **the State of Haryana, vide memorandum dated 10.7.2009 had denied the benefit of pension to the retired employees. The High Court had quashed the same which has been affirmed by this Court.** Similarly, in the present case, the benefit is deprived vide order dated 22.1.2010. There is no cavil over the fact that the respondents have been fitted into a pay band and extended the benefit of pension under the revision of pay from 2006 as the respondents had completed three years of service. **Paragraph 5 clearly lays the postulate that the consolidated pension (treated as final basic pension) as on 1.9.2006, all pre-1.9.2006 pensioner shall not be lower than 50% of sum of the minimum pay of the post in the running pay band plus grade pay** introduced w.e.f. 1.9.2006 corresponding to the pre-revised pay scale of the post from which pensioner had retired. The only rider is the minimum qualifying service and all the respondents have the experience of three years by 1.9.2006. As the factual score would depict, the respondents were paid pension on a lower band after the revision of the pay scale despite the fact that the persons who were already in service with the similar qualification have been kept in the higher pay band plus grade pay.

19. Paragraph 5 requires to be scrutinised and on such a scrutiny it becomes graphically clear that pension of a pre-1.9.2006 pensioner **shall not be lower than 50% of sum of the minimum of post in the running pay band plus grade pay** introduced w.e.f. 1.9.2006 corresponding to the pre-revised scale of the post. If the pay scale is taken into consideration, the corresponding pay revision would be Rs.37400-67000 with Rs.9000 AGP. The only qualifier is three years service in that scale. There is no scintilla of doubt that all the respondents meet that criteria. It is a well known principle that pension is not a bounty. The benefit is conferred upon an employee for his unblemished career. In **D.S. Nakara v. Union of India**, *(1983 1 SCC 305)* D.A.Desai, J. speaking for the Bench opined that :-

"18. The approach of the respondents raises a vital and none too easy of answer, question as to why pension is paid. And why was it required to be liberalised? Is the employer, which expression will include even the State, bound to pay pension? Is there any obligation on the employer to provide for the erstwhile employee even after the contract of employment has come to an end and the employee has ceased to render service?

19. What is a pension? What are the goals of pension? What public interest or purpose, if any, it seeks to serve? If it does seek to serve some public purpose, is it thwarted by such artificial division of retirement pre and post a certain date? We need seek answer to these and incidental questions so as to render just justice between parties to this petition.

20. The antiquated notion of pension being a bounty a gratuitous payment depending upon the sweet will or grace of the employer not claimable as a right and, therefore, no right to pension can be enforced through court has been swept under the carpet by the decision of the Constitution Bench in Deokinandan Prasad v. State of Bihar (1971 2 SCC 330) wherein this Court authoritatively ruled that pension is a right and the payment of it does not depend upon the discretion of the Government but is governed by the rules and a government servant coming within those rules is entitled to claim pension. It was further held that the grant of pension does not depend upon anyone's discretion. It is only for the purpose of quantifying the amount having regard to service and other allied matters that it may be necessary for the authority to pass an order to that effect but the right to receive pension flows to the officer not because of any such order but by virtue of the rules. This view was reaffirmed in State of Punjab v. Iqbal Singh." (1976 2 SCC 1)

20. We may hasten to add that though the said decision has been explained and diluted on certain other aspects, **but the paragraphs which we have reproduced as a concept holds the filed as it is a fundamental concept in service jurisprudence.** It will be appropriate and apposite on the part of the employers to remember the same and ingeminate it time and again so that unnecessary litigation do not travel to the Court and the employers show a definite and correct attitude towards employees. We are compelled to say so as we find that the intention of the State Government from paragraph 5 of the circular/memorandum has been litigated at various stages to deny the benefits to the respondents. **It is the duty of the State Government to avoid unwarranted litigations and not to encourage any litigation for the sake of litigation. The respondents were entitled to get the benefit of pension and the High Court has placed reliance on the decision of another High Court which has already been approved by this Court.** True it is, there is slight difference in the use of language in the Haryana Pension Rules 2009 and the circular/ memorandum issued by the State of Rajasthan, but a critical analysis would show that the final consequence is not affected.

21. It is urged before us that it will put a heavy financial burden on the State. The said submission has been seriously resisted by the learned counsel for the respondents by urging that hardly 200-250 retired lecturers in the selection scale are alive in praesenti and the State cannot take a plea of financial burden to deny the legitimate dues of the respondents.

22. In view of the aforesaid analysis, we do not perceive any merit in this batch of appeals and accordingly, the same stands dismissed. The benefit shall be extended to the respondents within a span of three months from today failing which the accrued sum shall carry interest @ 9% per annum till realisation. There shall be no order as to costs.

(DIPAK MISRA) J
(ABHAY MANOHAR SAPRE) J

NEW DELHI : JULY 1, 2015.

NUTA BULLETIN (Official Journal of NAGPUR UNIVERSITY TEACHERS' ASSOCIATION) **EDITOR :** Prof. Vivek S. Deshmukh, Balaji Society, Yavatmal 445 001. **PUBLISHER :** Prof. Vivek S. Deshmukh, Balaji Society, Yavatmal 445 001. Published at NUTA Bulletin Office, Shikshak Bhavan, Sant Gadge Baba Amravati University Campus, **Amravati- 444 602. PRINTED AT** Bokey Printers, Gandhi Nagar, Amravati. (M.S) **REGD NO**. MAHBIL/2001/4448 Postal Registration No. ATI/RNP/078/2015-17 (Uploaded on www.nuta.in on 18.10.2015) Price : Rs. Five / Name of the Posting office : **R.M.S. Amravati.** Date of Posting **: 01.11.2015**

If Undelivered , please return to : NUTA Bulletin Office, Shikshak Bhavan, Sant Gadge Baba Amravati University Campus, **Amravati- 444 602.**

To,...

....

....

....